

198

CATALONIA

REVISTA D'IN-
FORMACIO I
EXPANSIO
CATALANA

MAIG... Mes de les flors
de la terra i de les flors
del cel. El camp és tot
joiós i esclata amb les
noves florides. A la pen-
sa dels nostres poetes
floreixen també les ro-
ses del somni. I al cor
de les nostres donzelles
primerenques broten els
sognis immaculats de
les místiques amors.

2
85

MAIG 1930

50 CTS

QUILMES

DE INVIERNO

— LA —

MEJOR CERVEZA

== PARA ==

LA ESTACION

FONTANA LTDA.

FABRICA DE
EXTRACTO DE
QUEBRACHO

BUENOS

B.P. de Soria

61116481
D-2 23085

CATALONIA

PUBLICACIO MENSUAL EDITADA PEL CENTRE CATALA DE BIA

REDACTOR EN CAP
RAMON ESCARRA

DIRECTOR
LLUIS MACAYA

ADMINISTRADOR
R. GIRONA RIBERA

ANY IV. — No. 27. — MAIG 1930 — CHACABUCO 875 — U. T. 23, B. ORDEN 4141

REFLEXOS

Per JORDI D'ARGENT

LA FESTA DELS POETES.—

Enguany la Festa dels Jocs Florals de Barcelona ha assolit gairebé el caràcter d'una segona Restauració. Des de l'any 1859, data gloriosa de la Restauració dels Jocs, aquests no havien sofert un eclipse tan llarg com el que va imposar a la Festa de la Poesia nostrada la dictadura militar espanyola. De l'any 1924 a 1930 la Festa de la Gaia Ciència, víctima de la persecució que van patir totes les tradicions de la nostra terra, no va desaparèixer pas totalment — el que prova la vigoria que han aconseguit en la nostra Renaixença totes les manifestacions de l'ànima catalana — però va haver d'ocultar-se humilment a la llar d'alguns dels Mantenedors arborats de patriòtic civisme.

Per això la Festa del 4 de maig d'enguany, al Palau de la Música Catalana, va esdevenir una festa cordialíssima de la intel·lectualitat catalana, celebrant aquella mena de resurrecció. L'Alcalde de la Ciutat obrí la Festa amb les paraules de consuetud. Els cants dels poetes semblaven eixir de les boques llurs més roents i més enlairats que mai. I el discurs de gràcies a càrrec del president del Consistori dels Jocs Florals degué pronunciar-lo — per coincidència divina — el que és ara també president de la Diputació de Barcelona i encarna moralment la nova Generalitat de Catalunya: En Maluquer i Viladot. Aquest vell venerable, que procedeix dels antics partits dinàstics, un cop nomenat de reial ordre per a ocupar el cap de la Diputació barcelonina, s'ha comportat en tot moment com un català de seny i de cor i ha adoptat actituds d'un vertader conceller popular en obtenir l'indult dels processats per l'atemptat de Garraf i l'amnistia dels processats per delictes catalanistes. La seva oració a la Festa dels Jocs Florals fou un vertader himne d'adoració a la pàtria, a la llengua i a la bandera catalanes, i les ovacions que li van ésser tributades palesaven que havia interpretat el sentiment de tot el nostre poble.

LA FESTA DELS ATLETES. — El mateix dia es realitzava un altre acte de la reconquesta de l'Exposició de Barcelona pels catalans. A l'Estadi de Montjuïc s'hi congregaven,

en un festival sense precedents a casa nostra, tots els que, afiliats en els clubs oficialment reconeguts a Catalunya, practiquen els esports més variats: futbol, boxa, atletisme, tennis, rugby, hipisme, ciclisme, motorisme, hockey, basquetbol, pilota, natació, rem, vela, pedestrisme, excursionisme, etc. Una munió de 5.000 catalans conreadors científics de la cultura física, llorejats molta d'ells, repetides vegades, en torneigs nacionals i internacionals. És la Catalunya nova, la de la joventut esperançada que treballa amb el muscle, al costat de l'estol de pensadors, d'escriptors i d'artistes que treballen amb el cervell. Aquests són el fonament ample i solidíssim de la grandesa de la nostra terra, però aquells són els atletes plens de coratge i d'ardiment patriòtic que també li són indispensables. Penseu amb el pervenir de Catalunya tot afanyant-se febrament per les lluites esportives i tot llegint cada dilluns, amb no menys entusiasme, *La Rambla*.

LA MAGICA ILLUSIO. —

Ha passat una altra vegada per Catalunya l'enguanyador següent de la majestat dinàstica. Ara no haurà tingut malauradament, aquest viatge, el ressò espiritual que va tenir la primera visita del rei a la Ciutat Comtal, l'any 1904, en les pàgines lumíniques i serenes *De les reials jornades*, de Joan Maragall. Sembla, però, que ara s'ha produït en el nostre poble una mena d'atracció semblant a la de llavors, quan el prestigi secular de la reialesa, la tradició catalaníssima de fidelitat al monarca, el contacte sempre interessant del poble amb la joventut del príncep, van fer de contrapès als greuges, a les decepcions, al tracte de servitud que Catalunya ha rebut, d'uns segles ençà, del poder central.

Ara sembla que la nostra gent, després d'aquests darrers anys oprobiosos, hagi sentit una mena de deslliurament, i aquesta mica de cordialitat que li semblava endevinar, ha estat prou perquè exterioritzés el seu joi amb efusió també cordial, malgrat tot un passat inesborrable de records dolorosos. Han passat, però, vint-

is anys d'aquell primer viatge ple d'esperances (recordeu sinó les afalagadores paraules pronunciades al Foment del Treball Nacional amarades de promeses no complertes). Aquests vint-i-cinc anys ens han alligonat prou per a malfiar-nos de les actituds acomodaticies de la majestat reial envers Catalunya (recordem de pas les paraules pronunciades al Saló de Cent rublertes d'odi a la terra nostra). Creiem, doncs, que es tracta solament d'una màgica illusió, d'aquelles que sovint engresquen infantilment al nostre poble...

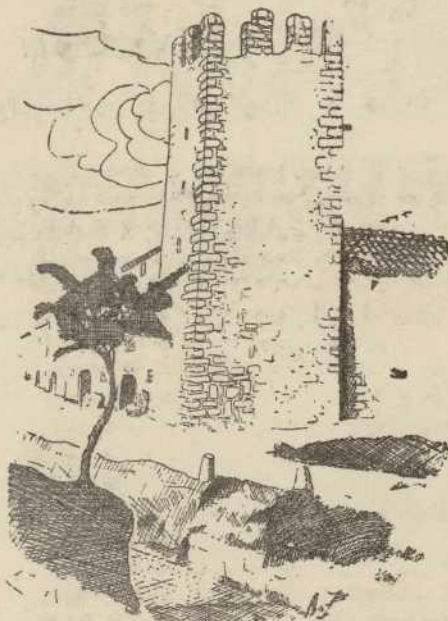
SUMARI

Reflexos, per Jordi d'Argent.—Els nostres castells. — Llibres, llibres, llibres!, per J. Torrendell. — No se'n recordava, per O. A. Jordana. (Dibuix de M. Gimeno). — Una carta d'En Pau Casals. — Joan Alcover (poesies). (Dibuix de Sanfeliu). — Gent de la nostra terra.— Cròniques Barcelonines. — La Casa de la Virreina, per Ramon Canals. — La Costa Brava, de St. Feliu a Palamós, per Pau de Foix. — Recorrent l'Exposició, per Ramon Caralt. — Cant de Primavera a Catalunya, per M. B. P. — La pintura mediterrània de Joaquim Sunyer, per U. S. — Cardona. — La Ciutat de Carcassona. — Les entitats catalanes de Sudamèrica. — Pel nostre idioma, per Melcior Cases. — L'Exposició de Barcelona, per W. Franklyn Paris. — Detalls mínims, per Pere Paris. — Lari, per M. Bandranas Palà. (Dibuix de Eliseo Macaya). — Noticiari de Catalunya. — Portada, de Lluís Macaya.

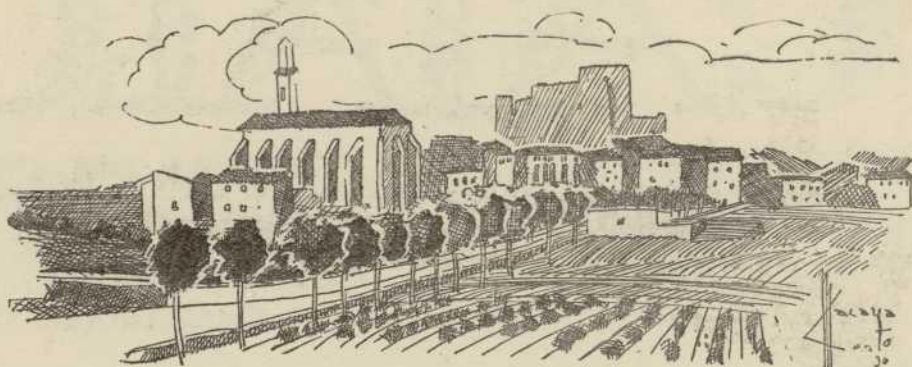

6481

D-2
23085

Montblanc: Terra dels Cinc Cantons

Vallmoll: Vista general de la població

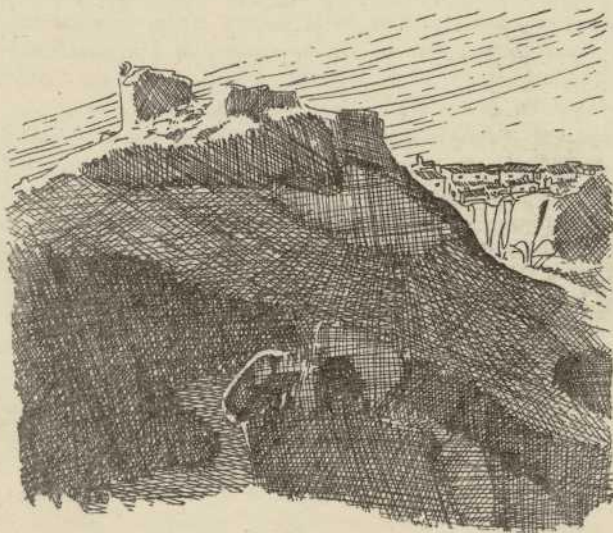
ELS NOSTRES

Es pot dir que no hi ha poble ni poblet de Catalunya que no mostri una construcció esbalandrada, o un munt d'enderrocs, o algunes torres escapçades que donen caràcter a la seva silueta.

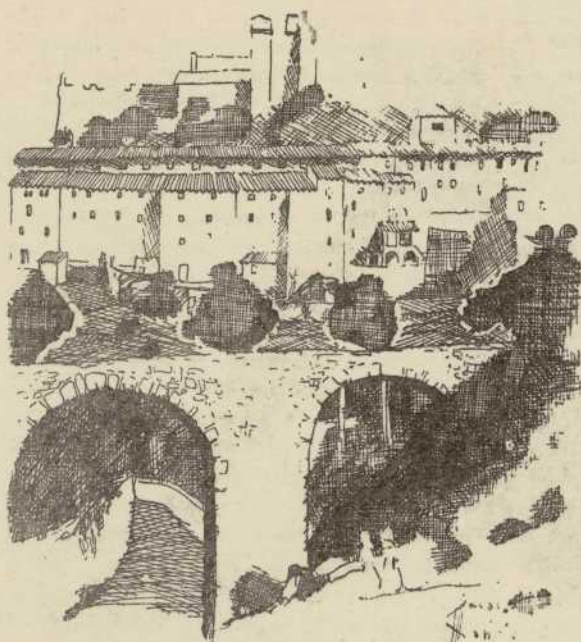
El poble anomena invariablement aquestes pedres castells de moros i en conta llegendes fantàstiques. Alguns d'ells tenen efectivament l'origen en un alcàssar alarb, de vegades bastit damunt d'un castre romà, el qual potser havia ocupat el lloc d'uns murs ciclòpics. Però els edificis a que pertanyen les restes actuals foren en la seva majoria construïts precisament per defensar-se els catalans contra els moros invasors a l'època de la Reconquesta o bé eren fortalises dels Templaris o d'altres ordes, mig guerreres, mig religioses, escapçades per tota Europa per organitzar exèrcits de creuats que anaven a la conquesta de Terra Santa en poder dels moros. A manera que la reconquesta de Catalunya anava avançant cap al sud, i s'anaven poblant les valls, els cabdills catalans anaven bastint-se els seus palaus aprofitant construccions ja existents acomodant-les a les exigències de l'estratègia dels temps o fent-les completament noves quan no trobaven res aprofitable en el lloc convenient. Aquells palaus, rodejats de fortíssimes muralles coronades de marlets, flanquejats d'altres torres, entre les quals senyorejaven la de l'homenatge, foren habitats per grans senyors que omplen la nostra història com a generals d'exèrcits o almiralls de navilis, que formaven el braç reial en les nostres glorioses corts legislatives i que en la vida familiar foren model d'elegància i de gentilesa i molts d'ells, com Ausies Marc, grans poetes. I aquestes maisons nobilíssimes han vingut a parar en les miserables ruïnes actuals!

I com hi han vingut a parar? Algunes d'elles, com el meravellós castell de Balaguer, defensant l'indipendència de Catalunya, en defensar l'últim rei legítim nostre contra el rei Ferran d'Antequera, o com el de Pallars, lluitant contra l'intrús Ferran el Catòlic; el de Cardona va ésser l'últim baluard que va enarborar la bandera catalana contra Felip V i només va arriar-la quan els concellers de Barcelona, per fi rendida, li varen ordenar.

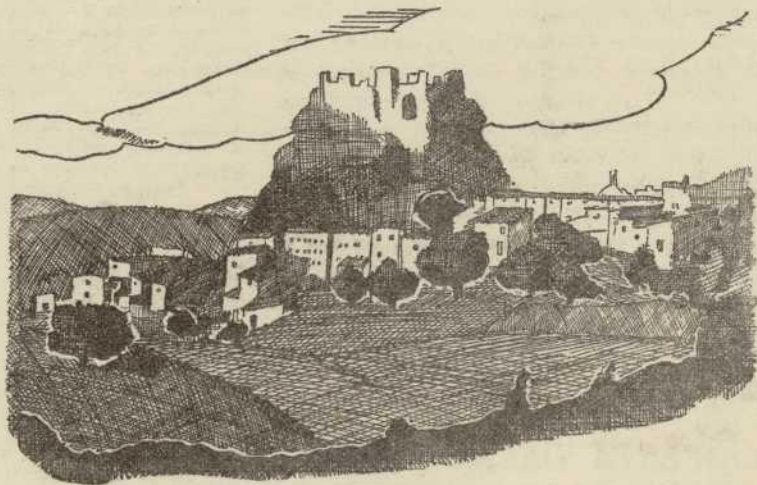
Els reis d'Espanya, en llur afany d'estendre l'absolutisme castellà sobre Catalunya, empraren la política d'atraure's a Madrid aquella poderosa noblesa catalana enlluernant-la amb la brillantor de la cort i entroncant-la per casament amb la noblesa castellana amb el propòsit de

Ciurana: El castell

Falset: Vist des del pont

Queralt: El castell dominant la població

Santa Oliva: Vista de conjunt

Miravet

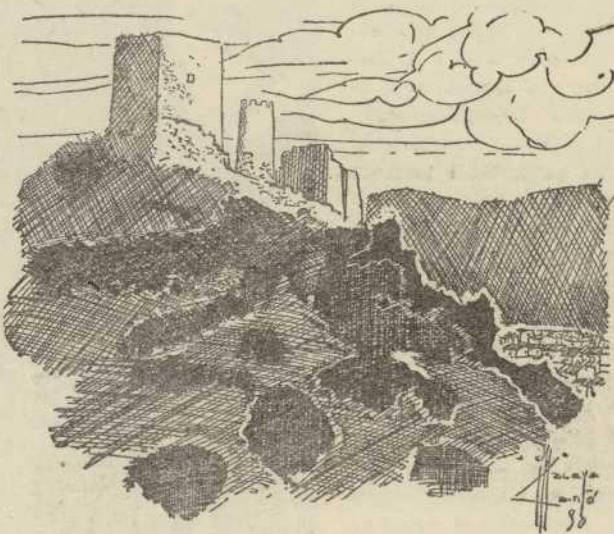
CASTELLS

privar al poble català de la selecció de la raça, de la classe directora, dels propietaris del territori. I els Montcada i els Recassens i els Cardona i els Cervelló i els Aitona, i gaire bé tots els que constellen la història de Catalunya medieval, van anar a fondre's en els Medinaceli, en els Vélez, en els Infantado, en els Alba, etc. Simultàniament, de tant en tant aquells reis enviaven companyies de sapadors a enderrocar els castells que les famílies propietàries ja no habitaven i havien deixat en mans d'administradors, al·legant com a motiu de l'enderrocament, que podien servir d'estatge i defensa de bandolers o amb qualsevol altra excusa.

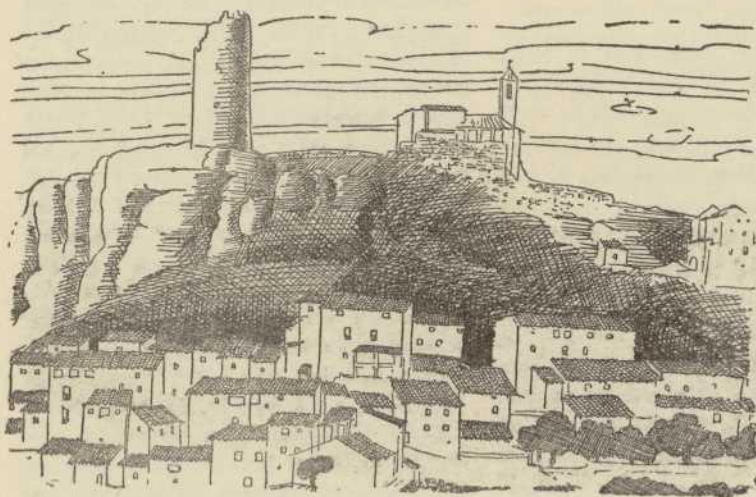
Així van desaparèixer quasi tots aquells nobles casals, que si haguessin arribat fins als nostres temps de luxe i de confort, habitats per les famílies tradicionals, serien ara el millor ornament de les nostres viles, com ho són els castells de l'aristocràcia d'Anglaterra, on no ha desaparegut com a classe i els llurs castells continuen essent llurs estatges familiars, sense ésser cap obstacle al desenvolupament de les més amples llibertats de la nació; i, en canvi, són els més fermes impulsors de tot progrés en les encontres que ocupen i amb el nom de les quals s'honoren.

En aquest nombre de CATALONIA publiquem alguns gravats representant diversos aspectes de castells de les terres tarragonines. Fàcil és d'imaginar com ennoblirien el paisatge aquests casals, que ara, ruïnosa i tot, són tan interessants si s'haguessin conservat sencers, habitats fins a nosaltres. I quan no, s'haurien pogut utilitzar molt propiament per escoles o altres serveis públics.

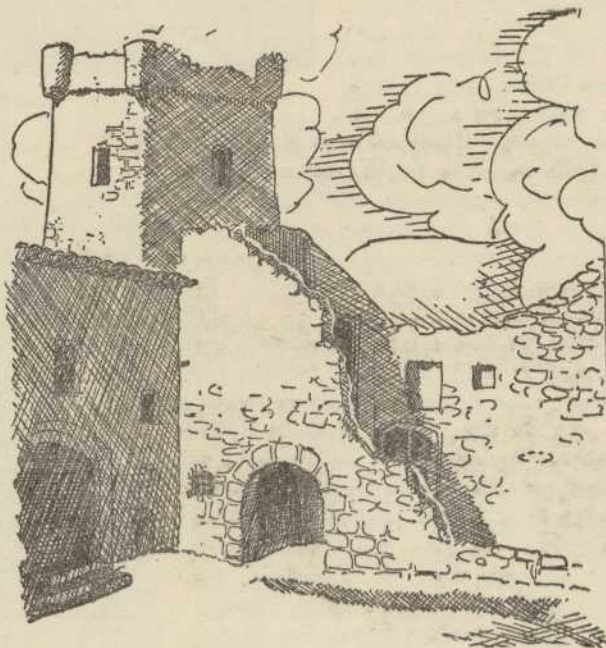
Per acabar de demostrar-ho, un altre dia publicarem gravats dels pocs marlets que hi ha restaurats a la nostra terra, com es ara el castell de Perelada de l'Empordà, el qual, després de segles d'abandó i d'absència, va tornar a ésser habitat pels nobles Rocaberti; el castell d'Escornalbou, refet per l'escriptor Eduard Toda, que hi viu i l'ha convertit en magnífic museu i notabilíssima biblioteca; el castell de la Geltrú, perfectament habitat per escola gràcies a la generositat de l'arquitecte Gustà i de la Mancomunitat; el castell de Santa Florentina de Canet de Mar, sumptuosament restaurat per l'editor Montaner, i algun altre.

El Castell de Ulldecona

Santa Perpetua: Vista general de la població

Barberà: Restes del Castell dels Templers

LLIBRES, LLIBRES, LLIBRES!

LA BIBLIA DE MONTSERRAT

JA tinc explicat en altres publicacions el motiu d'assenyalar la Sagrada Bíblia amb el nom gloriós de la muntanya, tan cara al catalans. La versió bíblica que he procurat dar a conèixer a l'Argentina, és la deguda als monjos de Montserrat, de temps enrera afeccionats als estudis escripturístics i recentment famosos amb els tres toms que inclouen el Pentatèuc. I dic així resoltament famosos, perquè aquesta traducció novella ha estat ja valoritzada per crítics eminents, entre els quals un, l'abat de Montevèrgine, ha dit: "L'accurata conoscenza delle lingue semitiche, della topografia dei luoghi santi, della fauna e flora orientale, di tutte le più recenti ricerche tra le rovine dell'antica civiltà ebraica, hanno permesso all'autore di formare una fedele traduzione del sacro testo e di corredarlo con preziose note illustrative. L'immensa erudizione dell'autore nella letteratura patristica e moderna coronano i pregi di quest'opera, che a buon diritto può ritenersi la migliore del genere".

La millor de totes. Ho asseguren els que coneixen les versions més bones, pràctics com són en la matèria. Tots han posat de relleu la vasta erudició del P. Bonaventura Ubach, en l'aparell científic que acompanya el sagrat text. Tots es mostren meravellats de l'abundor de les notes i comentaris, que il·luminen no sols el sentit pregon del Vell Testament, sinó també l'època i fins l'ànima dels personatges i dels costums. Sí, perquè l'estrieta narració de Moisès troba adequada amplitud en les notes filològiques, geogràfiques, folklòriques, literàries i també psicològiques. Això fa que la narració prengui un to de lectura agradable, viva, moderna, és a dir: de tots els temps.

Perquè, de més a més, la traducció per ella mateixa ha imprès a la paraula una claretat, color i vigoria que torna natural allò que, de nins, erèiem artificiosos i convencional. Aquest prodigi es deu, indubtablement, al coneixement que Dom Ubach posseeix de la llengua original i de la llengua pròpia. El gran mèrit ha consistit, apart de tants altres, en la perfecta conjunció obtinguda entre els dos idiomes; dos idiomes que s'han trobat dins un moment de consemblant estructuració, sobre-

tot el nostre, lliure d'academicismes, xop encara de la humitat de la terra grassa que nodreix les arrels profundes. Es una lectura de noble gravetat, igualment acondicionada per a resistir les exigències de persones instruïdes com per a ésser gustada per tota mena de gent camperola.

Encara aquesta Bíblia arostrada ens porta a nosaltres catalans un nou caire de simpatia, que consisteix en saber-la impresa i relligada a uns obradors muntats al mateix monestir. Totalment montserratina, tal com aquelles obres del segle XVI que tot just iniciat l'invent de Guttenberg, ja eren compostes al cim de la muntanya dels be-

que comprenguéssim tota la dificultat que representava l'anunci. Era d'esperar per tots el qui coneixen el Museu bíblic organitzat a la casa pairal benedictina pel mateix P. Ubach, fa prop de vint anys, i que no oblida mai durant les seves llargues excursions per les terres mesopotàmiques. A hores d'ara aquesta col·lecció inclou més de 2.000 peces, atanyents a tota la flora i fauna bíbliques, del folklore, vistes, mapes i reproduccions; vasos, monedes, mòmies egípcies, tauletes, uniformes, abillaments, i, en general, tot allò de què directa o indirectament parlen els llibres sants.

Això vol dir que Dom Bonaventura Ubach estava en condicions d'afegir a la seva traducció magnífica l'esplèndid Suplement, ara mateix encetat. L'infatigable benedictí és un enamorat de les terres orientals, on ha passat — i passa — molts anys de la seva vida, sempre consagrat a les tasques que l'han conduït al mestratge que avui tothom li reconeix.

Aquest tom de documentació gràfica és un complement notable del text bíblic. Val la pena de seguir-la al temps de l'interessant lectura. Es d'advertir, però, que davant per davant de les il·lustracions, l'autor ha reproduït els versicles i les notes corresponents, a voltes amplades, del "Gènesi". Els gravats responen a un desig de donar vida real a les escenes puntualitzades a la Bíblia. Pertanyen a la geografia, a l'arqueologia i al folklore. El conjunt demostra l'ampla erudició del P. Ubach.

Val a dir que l'il·lustre savi no n'abusa pas dels seus

extensos coneixements. Dins la seva tasca prodigiosa no hi ha un sol moment de pedanteria. Tot el contrari. A voltes la curiositat desitja un major nombre de fotografies, sobretot folklòriques. El P. Ubach no es deixa caure dins la frivolitat. Ell mateix ho diu al començament: "és difícil de no abusar de la il·lustració folklòrica tan temptadora", però ell s'ha sabut contenir, perquè "fàcilment pot degenerar en il·lustració de fantasia o cinematogràfica". Un sentit d'austeritat ha vigilat obra de tanta transcendència religiosa, literària i artística.

Escaient, a tot ésser-ho, és, doncs, la qualificació de montserratina per aquesta versió de la Bíblia. Benedictins de Montserrat, l'autor i els seus ajudants devots; montserratina l'obra material, pulcra i so-

VERGE DE MONTSERRAT
Grabat al boix

nedictins. Fou l'any 1499 quan hi pujà, eridat pels monjos, l'impressor Luschner. Al costat dels primitius llibres litúrgics avui s'hi han començat a registrar els toms de la Sagrada Escriptura, també fets al cim de la Madona bruna.

Ara és el volum il·lustratiu del "Gènesi" el qui reclama la nostra atenció, en termes vigorosos i ben justificats. Ja ens ho havien anunciat des d'un bon principi que un cop finida la publicació del Pentatèuc seguirien uns altres volums exclusivament dedicats a la il·lustració dels cinc llibres de Moisès. Realment, el propòsit ha estat executat amb art i novetat excepcionals. Ens ho podiem esperar, encara

lida, d'execució insuperable. De tradició montserratina, l'amor a l'estudi del Llibre per excel·lència.

L'antic Monestir, fidel a l'espiritualitat catalana, ha tornat a vibrar tot d'una que la terra nodridora ha reprès la seva personalitat nacional.

Alegrem-nos-en, tot esforçant-nos perquè obra tan cabdal i enorgullidora pugui arribar a un èxit definitiu.

J. TORRENDELL.

LA F. B. M.

De l'agudíssim escriptor Joan Chabás:

Quando alguna vez gentes extranjeras me han preguntado por qué afirmaba con tanto ahínco que Barcelona era una de las más grandes ciudades de Europa y que Cataluña era un país que, saliendo al encuentro de su tradición, puestos con claridad los ojos en el porvenir, servía de modelo histórico de Renacimiento, de toma de conciencia de un pueblo, entre varios ejemplos, hube de citar siempre y principalmente la obra de la "Fundació Bernat Metge". Y acacia que esos extranjeros con quienes tenía ocasión de hablar — y muchas veces eran extraños, extranjeros a esa obra hasta gentes de nuestra tierra — se quedaban sorprendidos cuando yo les explicaba todo el alcance cultural, y moral, que tenía el esfuerzo de la "Fundació". La sorpresa crecía cuando con los libros en la mano, yo iba explicando a mis amigos la historia de la "Fundació Bernat Metge". Comprendían entonces que esta Institución no era tan sólo una docta y desprendida casa editora que dedicaba toda su actividad a la publicación de traducciones catalanas de clásicos griegos y latinos. Advertían que esas traducciones eran obras de verdadero humanismo y preguntaban luego en qué escuela se formaban los humanistas colaboradores de aquella "Fundació". Entonces había de explicarles yo la grandeza y maestría de la "Bernat Metge". La "Fundació", les decía, es por sí misma escuela de humanismo, centro de estudios de filología clásica. La benemérita obra de ese centro no sólo consiste, les refería, en editar aquellas traducciones que habéis visto y en hacer asequible a todo el pueblo catalán lo mejor de una cultura clásica madre de la nuestra y en todo tiempo modelo de disciplina espiritual. No sólo consiste en hacer que los clásicos latinos y griegos puedan ser leídos en un catalán depurado, correcto, elegante, fruto de una plena madurez literaria y por tanto ejemplar para nuestros escritores y para una clase media culta. Consiste también en ir creando, poco a poco, un amplio grupo de filólogos. Bien sabido es cuán abandonados estuvieron en España, a partir del siglo XVII, los estudios de humanidades. La filología clásica, principalmente, está descuidada, cuando no desdénada, aun en los mejores centros universitarios. Vamos en esta disciplina a la zaga de todos los otros pueblos. Hasta el punto de que si hoy es ya posible citar el nombre de algún buen filólogo español especialista en filología románica, nos sería difícil hallar un apelativo insigne de filólogo clásico. Puen bien: la "Fundació Bernat Metge" cuida de que esa dificultad desaparezca en Cataluña. En la "Fundació" hay organizados dos seminarios de estudios filológicos clásicos que rigen los doctores Balcells y Riba y en los cuales se hacen, respectivamente, estudios superiores de latín y de griego. Todos los colaboradores de la "Fundació" trabajan en ese seminario; con el fruto de ese trabajo podría nutrirse una buena revista de filología cuya

bibliografía crítica podría ser vastísima, pues en la biblioteca de la "Fundació" se reciben y leen todas las obras y las publicaciones especiales que se editan en el mundo. Y aun hay más: al lado de ese Seminario crece un plantel nuevo de colaboradores, es decir: de futuros filólogos. Al año se dan en la "Fundació" varios cursos de griego y de latín, preparatorios de estudios superiores".

Extensa és la reproducció de l'elogi de la F. B. M. per un dels més notables escriptors de l'Espanya nova. Aquestes mateixes paraules són les que nosaltres podem repetir als argentins intel·ligents en confirmació de l'idea que tots tenim del significat pairal d'una obra tan benemèrita, que espera la cooperació material de tot patriota conscient.

El P. Bonaventura Ubach

"POQUETA COSA"

L'Editorial Catalana m'ha proporcionat una lectura agradabilíssima: la renovació d'una antiga emoció mai oblidada. He llegit, tota d'un cop, en català, "Poqueta Cosa", d'Alfons Daudet. Ja ho sabeu, la famosa novel·la del simpàtic escriptor francès "Petite Chosse".

L'emoció meua la comprendreu tot seguit. A finals del 89, a la vintena d'edat, em trobava a Barcelona, en vigílies de prendre un vapor que m'havia de portar a Montevideo. L'extraordinària aventura em tenia força nerviós i, per altres raons, intranquil. Els pocs dies d'espera em semblaven llargs. Sortosament a la casa amiga, que m'havien conegut de petit, em recomanaren la distracció d'uns llibres. Entre ells el meu instint caigué sobre un titulat "Poqueta Cosa", edició il·lustrada de "Arte y Letras".

Motius circumstancials feren que l'obra d'Alfons Daudet em paregués magnífica. Val

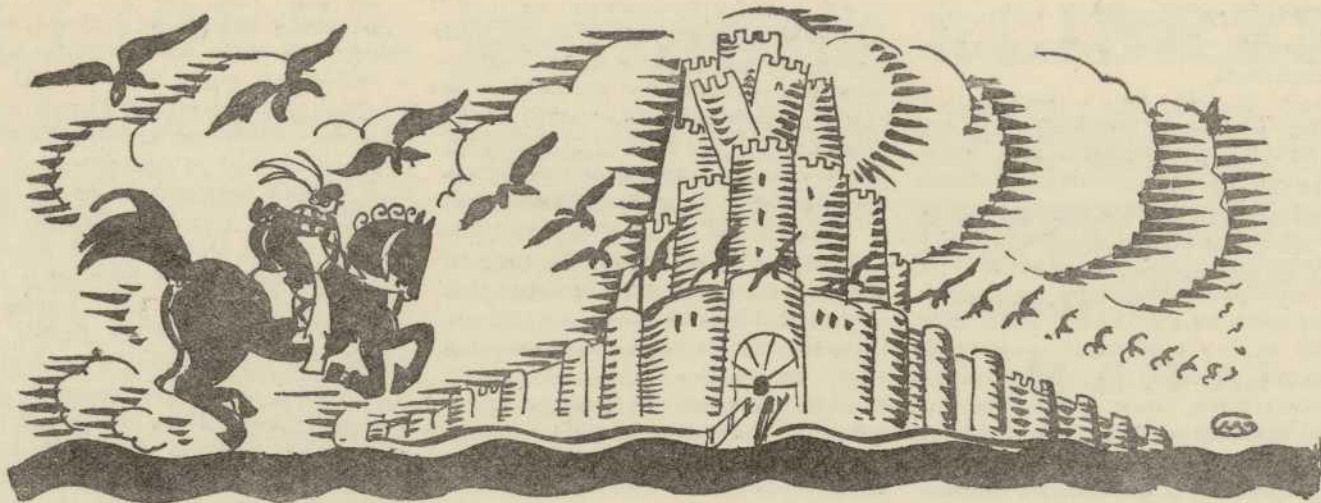
a dir que la novel·la és realment notable. Però és veritat que a mi m'ho havia de semblar més perquè la situació del lector incipient era, encara que de molt lluny, pareguda a la del protagonista. (Després altres informacions m'assabentaren que el llibre contenia bona part de records autobiogràfics). El jove dit Poqueta Cosa, arribava a París amb l'aspiració vehement de restar-hi engrescat pel reflex de la vida literària de la immensa urbs. I totes les subsegüents peripècies d'una decisió tan radical, més aviat exaltada que reflexiva.

Es natural, doncs, que l'exposició d'aquell començament d'una vida dins el món de les lletres interessés vivament la sensibilitat d'aquell altre jove que es llançava al món desconegut amb anhels de deslliurament espiritual. L'entusiasme per la novel·la va ésser recompensat. Els bons amics li'n feren obsequi, al romàntic emigrant. El "Poqueta Cosa" s'enquibí com pogué, al costat d'altres estimats volums que feien més petit el bagul de l'indumentària indispensable. Aquest record amical i emotiu l'he conservat sempre amb vertadera delectança. L'autor ha estat després autor de la meua total predilecció.

Figureu-vos, doncs, amb quina fonda emoció he rebut la versió catalana de "Petite Chosse", realitzada, además, per l'admirat poeta i amic mossèn Llorenç Riber. Dolces i bon vi blanc! Sense necessitat de retirar l'estimada edició castellana, amb regust barceloní, la nova traducció ha vingut a formar un tríptic, perquè tot d'una que em fou possible, vaig adquirir un exemplar en la llengua original.

De l'original, naturalment, ha tret la seva versió mossèn Riber. I constituirà pleonasme dir que la tasca ha resultat superba; per una raó que en tal la converteix en afegir a la fidelitat lèxica una analogia perfecta del sentit literari de l'autor, una mica temperamental i una mica de la època post-romàntica. Estie segur que l'estil de Llorenç Riber s'hi ha rabejat bé dins la forma quecom noble i entonada de la prosa primerenca del que després havia d'ésser l'autor formidable de "Tartarí de Tarascó", "Nabab", "Numa Roumestan", "Jack" i "Fromont i Risler"; per mi les millors.

La meua relectura suposa dues intencions: la personal i emotiva i la encuriosida del lector d'ara que coneix l'obra de fa estona. L'impressió del crític és que moltes pàgines de la juvenil novel·la mantenen la beutat agredolça del primitiu esforç; d'altres n'hi ha que han perdut la frescor de l'època. El lector ha canviat i desitjaria explicacions sòbries, més precisió en el relat. A vegades la fluïdesa d'Alfons Daudet reclama cert control i l'humor del satíric no té prou densitat. De totes maneres mereix l'atenció fervorosa dels qui amen les obres mestres, una mica passades, perquè en elles hi ha sempre la valor de la genialitat i els reflexos de l'estètica immutuable. — J. T.

NO SE'N RECORDAVA

L'ALBERT es trobà, de sobte, voltat de tenebres. On era?

—Segurament soc a la vora de la cambra d'ella — murmurà. — Elisabet, Elisabet!

Per tota resposta, s'afeixugà damunt seu el silenci profund. Provà d'avançar i va sentir-se detingut per l'espessor de la fosca. Va sentir-se una gota a la mà: la suor li degotava dels polsos. Després va sentir-se el cor: trip-trap, trip-trap, trip-trap! Aquell soroll omplia l'estança, l'estança immensa, les parets de la qual ell sentia allunyar-se, deixant-lo sol en aquella immensitat de negror. S'estrenyè el cap amb les mans i van cessar de sobte els batecs del seu cor. I aleshores va sentir que les parets se li acostaven a corre-cuita com si volguessin aixafar-lo dins llur abraçada de pedra.

—Deu meu! — exclamà l'Albert.—Ajudeu-me!

Aleshores el present li fugí i li vingué el record de les coses passades. Ell havia vingut a alliberar la dolça Elisabet, que un padrastru cruel havia condemnat a morir de fam i de por dins el castell solitari. Havia cavalcant tot un dia i tota la meitat d'una nit. Com botava el corser, el bell corser negre, erinera al vent! Com si tingués ales, havia resseguit la carena, saltant de coma a coma, deixant-se fregar la panxa per les fines agulles dels pins. Però en ésser davant del castell, havia començat a tremolar de tots els seus membres, i a recular esfereït. I quan l'Albert el deixà, havia fugit com una sageta a confondre la seva negror amb la negror dels boscos llunyans. Davant l'Albert, el pont lleuadís s'havia abaixat misteriosament. Totes les portes s'obrien davant seu i darrera seu es tancaven. Així havia arribat a l'estança abans immensa, ara petita, petita. El present tornà a ell, aclaparant-lo.

—Ajudeu-me, Déu meu!

PER C. A. JORDANA
ILUSTRACIO M. GIMENO

Ara podia avançar. "Si podia tocar la paret!", pensava. Però la paret que tenia davant reculava. I la paret de darrera seu l'empaitava! Es tombà de sobte, decidit a deturar-la amb el pit; però aleshores la paret es posà a recular i la que abans reculava es dedicà a l'empait.

L'Albert s'aturà, esmaperdut, i tingué tot d'una la impressió que l'estança s'havia normalitzat. Ara les parets devien estar asossegadas.

—Elisabet, Elisabet! — cridà ben fort.

Com deixondit pel seu crit, un crit estrany, d'una roncòr estrident, compost de mots enigmàtics, arribà a les seves orelles:

—Fa bitlles, fa bitlles, fa bitlles!

L'Albert veié un llum que saltava; tan aviat aclaria les lloses com deixava veure les vigues; ara feia una llum verda, ara roja, adés, groga, adés blava; adesiara de tots colors. I de sobte, una gran claror blanca inundà l'estança. L'Albert tancà els ulls, enlluernat, i se'ls tapà amb les mans. Dos raigs de llum li havien travessat les nines i li estaven burxant l'esperit; però

havia tingut temps de veure un monstre esgarrifós.

—Fa bitlles, fa bitlles, fa bitlles!

L'estridència tornava a fer vibrar el timpà de l'Albert. Obrí els ulls i veié davant seu el monstre, el qual l'assenyalava irònicament amb un dit i amb els altres dits sostenia un petit llumet d'oli de flama oscil·lant. Era un esguerrat menut, geperut, mànxiol, coix, borni; tenia el crani boterut, un sotabarba amb pretensions de goll, una llúpia al clatell i una berruga peluda a la punta del nas.

—Elisabet, perdona'm! — exclamà l'Albert per dintre. — Això és massa horrible.

Reculava a poc a poc cap al mur, amb la vaga esperança de trobar una eixida; però el nan va fer una gran rialla i es posà a fer bots, tot eridant:

—Veniu, petites meves; veniu, filletes meves!

Una horrible riallada a tres veus esclatà darrera mateix de l'Albert. El qual es tombà i es trobà amb tres velles fastigoses i esparracades. Una de seca i alta al mig, dues de grasses i petites als costats; totes plegades feien l'efecte d'unes repugnants setrillers. Tenien els ulls petits, les orelles molt grosses, les ungles llarguissimes, les closques pelades, i de llurs boques sorgien ullals d'elefant. A la bruixa alta i seca, li espetegaven els ossos; les bruixes grasses i baixes eren bonyegudes i plenes de sacsons.

—Nosaltres som les sogres — declararen les bruixes alhora. — Nosaltres som les teves petites i estimades sogres.

Aleshores l'Albert sentí que li tornava el coratge.

—Mentida! — cridà. — Mentida! Soc solter!

—No hi fa res, no hi fa res! Som les teves petites i estimades sogres!

—Totes tres? — preguntà ell.

—Totes tres, totes tres! Totes tres som les teves petites i estimades sogres!

—Mal llamp! — cridà l'Albert, i d'un salt prodigiós es plantà d'esquena a la paret.

L'havia vista abans, la paret, en una sobtosa flamarada de la llàntia, tota plena d'armament ofensiu. Les dagues, els punyals, els alfanges, les gummies, les simitarres, les espases i els sabres penjaven arraimats a la paret! L'Albert abastà una espasa feixuga i la branà joiosament. Ara tallaria caps i segaria cames i trencaria espinades i foradaria pells!

El nan es posà a botar com una pilota de goma. El llum d'oli s'havia canviat en un petit globus lluminós, ara d'una color, adés d'una altra. Dins la penombra, les tres velles es dreçaven, mudes i rígides, davant l'Albert. L'espasa tallava i burxava; però no sonava un gemec. El braç es cansà; la suor mullà tot el cos; el respir esdevenia feixuc. Dins la penombra, tres cossos immòbils es dreçaven davant l'Albert. El nan es plantà al seu costat i projectà la llum damunt els tres cossos.

—Mireu-lo, mireu-lo — digué, amb una rialla terrible. — Fa bitlles, fa bitlles, fa bitlles!

I l'Albert veié davant seu tres monstruosos bitlles; una d'alta al mig, dues de baixes als costats.

Se sentí defallir. L'espasa li caigué, i el metàl·lic soroll feu ressonar l'estança. Al mateix temps les tres bitlles li queien damunt el pit. Va sentir-hi una horrible dolor, i li semblà, després, que li buidaven les venes. Les tres grans bitlles s'havien transformat en tres grans sangoneres.

Arrencà a córrer, fent un gran crit. Corria en la foseca; però sabia que, com abans, totes les portes s'obrien davant seu i darrera seu es tensaven. Baixava graons, també en pujava. Queia, s'aixecava; tornava a caure i es tornava a aixecar. I resseguia corredors i corredors, inacabablement...

Es trobà de sobte al mig del bosc, sota la llum estel·lar. Es mirà el pit i veié que s'havia desempallegat de les sangoneres. Però no deixà de córrer i córrer, fugint del castell maleït. Quan tombava el cap, encara veia, al lluny, un llum que pujava i baixava, ara d'una color, ara d'una altra. I li arribava esmoreït per la distància, el crit esgarriós i enigmàtic:

—Fa bitlles, fa bitlles, fa bitlles!

Anà a raure, ja del tot esgotat, a una petita casa solitària i buida, que trobà amb la porta oberta com oferint-li acolliment. Va tancar-se i barrar-se, i es va gitar damunt un llit rudimentari. Va sentir que perdia el coneixement...

L'Albert obrí els ulls i mirà al seu entorn. La llum del dia entrava per una finestra reixada. On era? Li semblà vagament de reconèixer l'estança, aquella estança petita amb les parets totes nues. Sota d'ell hi havia el llit rudimentari.

Li vingueren a la memòria els esdeveniments de la nit passada i tot ell s'estremí. Eren esgarriósos i incomprendibles.

Un pesombre, potser? No! Si hagués estat un somni, ell ho sabria, ara! A més a més, tot el seu estat llastimós verificava la realitat dels esdeveniments de la nit. No gens menys, com li havien pogut esdevenir aquelles coses tan estranyes? Existien realment les bruixes i el nan? I què volia dir aquell crit enigmàtic i horrible? Misteri!

L'Albert sentí un soroll i tombà el cap. Per la reixeta de la porta, dos ulls el miraven. La porta s'obrí y aparegué un home dins un uniforme.

—Ha estat una mala nit, veritat? — digué l'home.

Però l'Albert no respongué. L'uniforme li dava la solució de tots els misteris. Es donà un cop al cap i exclamà:

—Té raó que soc boig!

UNA CARTA D'EN PAU CASALS

Tenim una gran satisfacció de poder honrar CATALONIA transcribint una carta de Pau Casals, l'excellent violoncel·lista i director de la magna orquestra que ell va crear, una de les glòries més llegendàries de Catalunya.

Aquesta carta no és escrita per a ésser publicada; és dictada amb l'espontaneïtat de qui s'expansiona amb un entrançable amic, artista com ell, comunicant-li els seus sentiments íntims d'artista, de català, d'home de cor.

Per això resulta una bellíssima pàgina, traspuant tota ella fonda simpatia, que gustaran amb fruïció els nostres lectors.

Agraïm moltíssim a l'amic Lleó Fontova d'haver-nos permès tan interessant publicació.

8 d'abril de 1930.

Lleó Fontova.

Estimat amic: La teva lletra del 31 de Gener em donà una forta sorpresa i alegria de veure que malgrat les teves moltes activitats has tingut l'amistós impuls de donar-me compte de la teva vida i interessar-te per la meua. Per la lletra, donec, per les fotografies i per la magnífica col·lecció de programes, que he seguit un a un, et dono gràcies, i al meu torn vine a correspondre't començant per felicitar-te per la obra de cultura i divulgació musical realitzada en el teu país d'adopció. Les dificultats que hagin tingut de vèncer, els disgustos, desenganys i altres, provinents de gelosies, malesvolences, apaties, les veig i les toco; però no pot ésser d'altra manera. Es condició humana combatre i destruir si és possible tota idea bona i generosa; per contra, és condició dels elegits de no deixar-se abatere siguin les que siguin les contrarietats. Una intel·ligència i un cor ben plantat s'imposarà i acomplirà el que es proposi.

Et felicito també i sobretot per haver sabut trobar en la teua família el goig de la teua vida. Que Deu t'ho mantingui.

Jo no tinc fills, però els meus germans — tots dos molt feliços amb les llurs mullers — en tenen; l'Enric quatre i en Lluís tres; en tot, cinc nenes i dos nens. Ja pots pensar que en ells poso tot el meu sentiment de pare fracassat, agraït a Deu aital compensació.

Fora dels meus viatges — que ja comencen a pesar-me — dono el restant de les meves forces a la meua obra a Barcelona. L'altre dia vàrem celebrar els deu anys de l'existència de la nostra orquestra i els 200 concerts efectuats. Si reps els diaris d'aquí ja hauràs vist el caràcter senzill però significatiu de la dita festa. Tinc la satisfacció d'haver fet per a Barcelona obra social a l'ensem de artística.

La Societat Obrera de Concerts és una realització perfecta, filla de l'amor que sempre he sentit per al poble, per a la classe humil. Si poguessis veure amb quin respecte i entusiasme escolten i aprecien les obres mestres! No t'estranyis que et digui que no hi ha públic més intel·ligent que el d'aquests obrers. Bach es per a ells el primer; Beethoven i Wagner segueixen en llur predilecció. La categoria dels programes que els ofereix és la mateixa que per als concerts de sèrie. A més dels concerts d'orquestra, tenen sis concerts de música de càmera; sonates, trios, quartets, etc. Aquest diumenge passat el meu germà amb el seu quartet els donà Beethoven, Mendelssohn i Usandizaga.

T'enviaré algun programa junt amb una revista que porta per títol *Funcions*, editada pels mateixos obrers; també t'enviaré un retrat per a correspondre al teu.

El mateix diumenge passat a la tarda vaig donar amb la meua orquestra el primer concert a l'Exposició al Palau Nacional. Sala enorme però molt agradable de sonoritat, seguiran altres concerts en aquest mes abans de la sèrie ordinària durant el mes de maig. A la primera setmana de juny en tornant d'un curt viatge per Europa central, farem altres dos concerts a l'Exposició; l'un d'ells amb la Novena Simfonia amb l'Orfeó Gracienc i l'altre amb l'Orfeó Català.

Molt m'agradaria visitar Buenos Aires després de tant temps, però ja veus el difícil que és per a mi deixar Europa. Als Estats Units ja fa dos anys que no hi vaig per manca de temps. Aquest any havia promès anar al Japó, però he tingut d'executar-me'n.

No puc estendre'm més. No penses fer un tomb per Barcelona? Molt m'alegraria de veure't i donar-te una bona abraçada. Tot està canviat i t'agradaria molt.

La meua família t'envia afectuoses salutacions per a tu i els teus. També per a tu i la teua família els meus millors desitjos de salut i felicitat.

El teu bon amic. — Pau Casals.

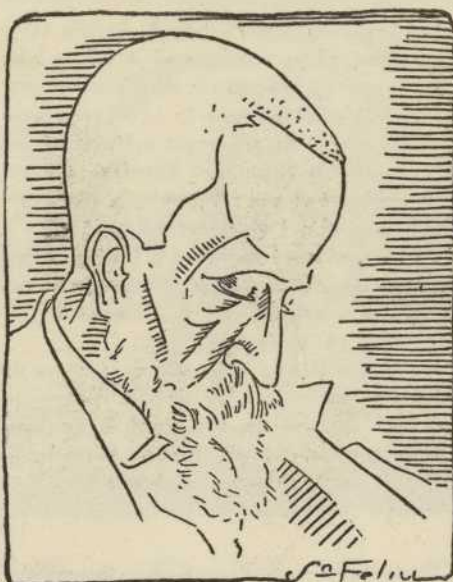
JOAN ALCOVER

VOLEM recordar avui la noble figura del gran poeta mallorquí, l'autor popular de "La Serra" i "La Balanguera", mort no fa molts anys, viu dintre la nostra memòria.

Mentre fou jove, va escriure, com tants altres, en castellà, i prou bé; emperò la seva fama, justament conquerida, és deguda a la seva poesia catalana. Ell mateix ens va contar com succeí la transformació:

"Arribaren per mi les hores tràgiques que precipiten la maduresa de la vida i ens en donen un sentit més alt i seriós. Amb la crisi de l'home va coincidir la crisi de l'artista; i llavors tota parla que no fos la materna va rebutjar-la el llavi febrós, com el contacte de quelcom inexpressiu, fred i metàl·lic".

Per aquests motius, l'Alcover esdevingué, per antonomàsia, el poeta de Mallorca, mort

JOAN ALCOVER
DIBUIX DE SANFELIU

en Costa i Llobera i, oi-més, el poeta de la Elegia.

El seu primer llibre, titulat simbòlicament, *Cap al tard*, constituí una gran revelació. Catalunya, sobtadament, assolí un mestre de la poesia. La influència de l'Alcover ha estat forta dins la jova generació dels nostres escriptors.

Les dues notes característiques de la seva obra són l'elegància dins la simplicitat, i la sinceritat dins l'intel·ligència. Paraules seves són aquestes:

"Els deus que es passen la vida component-se els plecs de la túnica per afectar serenitat, no són autèntics. L'Olimp que es preocupa dels espectadors, deixa d'ésser Olimp. Jo m'accontent amb ésser home i no tinc a bé marmorisar-me per a decorar el temple d'un mite sense entranyes".

A més del volum *Poesies* — edició completa — l'Alcover té un llibre de prosa, *Art i Literatura*, magnífic de concepte i expressió.

LA BALANGUERA

La balanguera fila, fila,
la balanguera filarà.

(Cançó popular).

La bolanguera misteriosa
com una aranya d'art sutil,
buida que buida sa filosa,
de nostra vida treu el fil.
Com una parca bé cavila,
teixint la tela per demà.

La balanguera fila, fila,
la balanguera filarà.

Girant l'ullada cap enrera,
guaita les ombres de l'avior,
i de la nova primavera
sap on s'amaga la llavor.
Sab que la soca més s'enfila
com més endins pot arrelà.

La balanguera fila, fila,
la balanguera filarà.

Quan la parella ve de noccs.
ja veu i compta sos minyons;
veu com davallen a les foses
els que ara viuen d'illusions,
els que a la plaça de la vila
surten a riure i a cantà.

La balanguera fila, fila,
la balanguera filarà.

Bellugant l'aspi, el fil capdella,
i de la pàtria la visió
fa bategar son cor de vella
sota la sarja del gipó.
Dins la profunda nit tranquila,
destria l'auba qui vindrà.

La balanguera fila, fila,
la balanguera filarà.

De tradicions i d'esperances
tix la senyera pel jovent,
com qui fa un vel de noviances
amb cabelleres d'or i argent
de l'infantesa qui s'enfila,
de la velluria qui se'n va.

La balanguera fila, fila,
la balanguera filarà.

LA LLENGUA PATRIA

A la musa castellana
mos anys millors he donat,
d'una altra musa germana
fondament enamorat.

Què podré donar-li ara,
per la tardor ensopit?
Qualque cosa bull encara
al fons de mon esperit,

Llengua de perfums masella
tal volta, amb rara virtut,
com una pluja novella
me torni la joventut.

Sols ella arribar podria
de mon cor fins a la rel.
Si altra esposa fou ma Lia,
ella serà ma Raquel.

DESOLACIÓ

Jo so l'esqueix d'un arbre, esponerós ahí,
que als segadors feia ombra a l'hora de la
[sesta;
mes branques, una a una, va rompre la tem-
[pesta,
i el llamp, fins a la terra, ma soca mig partí.

Brots de migrades fulles coronen el bocí
obert i sens entranyes, que de la soca resta;
cremar he vist ma llenya; com fumerol de
[festa,
al cel he vist anar-se'n la millor part de mi.

I l'amargor de viure xucla ma rel esclava,
i sent brotar les fulles i sent pujar la saba,
i m'aida a esperar l'hora de caure un sol
[conhort.

Cada ferida mostra la pèrdua d'una branca;
sens jo, res parlaria de la meitat que em
[manca;
jo vise sols per a plànyer el que de mi s'és
[mort.

LA RELIQUIA

Faune mutilat,
brollador eixut,
jardí desolat
de ma joventut...
Beneïda l'hora
que ma duit aquí.

La font qui no vessa, la font qui no plora
me fa plorà a mi.
Sembla que era ahí
que dins el misteri de l'ombra florida,
tombats a la molsa,
passavem les hores millors de la vida.
De l'aigua sentiem la música dolça,
dintre la piscina guaitavem els peixos,
colliem poncelles, caçàvem bestioles,
i ens fèiem esqueixos
muntant a la branca de les atzeroles.

Ningú sap com era
que entre l'esponera
de l'hort senyorívol,
fent-lo més ombrívol,
creixia la rama d'antiga olivera.
Arbre centenari,
amorós pontava la soca torsuda,
perquè sense ajuda
poguéssim pujar-hi.
Al fore de la branca, senyora i majora,
penjàvem la corda de l'engronsadora,
i venta que venta,
folgàvem o rèiem, fins que la vesprada
la llum esvaïa de l'hora roenta,
de l'hora encantada.

Somni semblaria
el temps que ha volat
de la vida mia,
sense les ferides que al cor ha deixat;
sense les ferides que es tornen obri
quan veig que no vessa
ni canta ni plora la font del jardí.

Trenta anys de ma vida volaren depressa,
i encara no manca
penjat a la branca,
un troç de la corda de l'engronsadora,
com trista penyora
despulla podrida d'un mon esbucat...
Faune mutilat,
brollador eixut,
jardí desolat
de ma joventut.

GENT DE LA NOSTRA TERRA

EL cap, sigui en la configuració general de les línies del crani, sigui en la disposició de conjunt dels diferents elements orgànics i anímics que concorren a l'expressió d'aquesta meravella natural que se'n diu la cara, sigui millor en la unitat sintètica d'aquells dos components, arriba a formar, boi conservant a través de les generacions, alguns trets específics seculars, una mena de fesomia de cada poble. En aquest sentit de dualisme físico-psicològic, molt més que en l'aspecte exclusivament frenològic que va servir a un escriptor malintencionat i ignorant per a comentar a la seva manera la teoria atribuïda al doctor Robert sobre el crani català —que tant d'enrenou va alçar a Madrid— és com hom pot parlar de caps alemanys, caps anglesos, caps italians, caps castellans, caps bascos, caps gallecs, caps catalans...

Catalunya és una de les regions més típiques per l'abundor i les característiques dels seus caps populars. Naturalment que aquest tipisme cal cercar-lo no a les ciutats sinó a les viletes i llogarrets, als recs de la muntanya, del pla o de la platja, llà on es conserven més purs els trets pairals de la nostra nissaga.

Expressius caps d'estudi de l'artista Lluís Brunet

A l'element racial que tradueix física i espiritualment la mena d'ésser del nostre poble, s'hi uneixen altres notes cabdals físicòmiques variades que semblen ésser fruit del medi ambient on es desenvolupen les vides d'aquelles persones, o de l'estament social al que pertanyen, o de l'edat, o de l'ofici i ocupació que tenen, o d'altres circumstàncies que, lliny d'ésser accesoris, semblen formar en aquells caps i aquelles figures com una segona naturalesa. D'ací en neixen eis diferents tipus idiosincràsies que fan distingir gairebé al primer cop d'ull un cap de pastor d'un cap de pescador, un cap de pagès d'un cap de captaire, la testa del masover de terra endins de la del vell home de mar...

L'art s'ha emparat d'aquests bells tipus populars i n'ha fet ressaltar els trets més principals i ha produït obres verament meravelloses on l'expressió anímica arriba a una pregonesa i sinceritat incomparables. Presentem en aquesta pàgina bon nombre de caps de Catalunya, còpiats a les diferents comarques de la nostra terra pel llapis o el pinzell d'alguns dels més reputats artistes catalans. Entre ells hom hi troba els famosos *Sis hereus*, d'En Viladrich, present del CENTRE CATALÀ al Museu Nacional de Pintura; *La centenària*, *En Pep-Pipa*, *El pare del rector*, *El Pelut* i *En Pasqual*, de Lluís Brunet (de Lluís Brunet, l'home de la ploma inquieta, que un dia dibuixa els carrerons misteriosos de Bruges i un altre s'entreté en els detalls d'un cap de pagès, i que ha obtingut, d'una excursió a la "Catalunya per dins", geogràficament parlant, set testes de les més típiques i representatives de les que romanen en les contrades pairals), etc.

Creiem reunir prou varietat de caps de la nostra terra per a demostrar la riquesa i la vigoria facial que el poble català conserva com tresor preuat d'una raça forta i peculiar.

Cuadro d'En Miquel Viladrich, "Els Sis Hereus", que els catalans de Buenos Aires, per subscripció regalaren al Museu Nacional d'aquesta ciutat.

Comitè Femení que entregà al President de la Diputació la demanda d'ampliació de l'amnistia.

El bisbe Miralles, en el moment de beneir la Creu de Terme a l'entrada de Barcelona.

CRONIQUE S BARCELONINES

PER fi han estat alliberats els presos de Garraf. Tota Catalunya ha respirat de satisfacció.

Està cíntré l'ànim de tothom, que aquell procés fou una injustícia.

Clar que una més no compta. Se'n fan i se n'han fetes tantes!

Han estat alliberats els presos. Però... i els que han mort de resultes de la pena o dels mals tractes? I els anys que han passat a les presons, Ferrer, Garriga, Civit i Badia? Qui els abona les angúnies sofrertes?

No és estrany que en arribar a Barcelona el tren que els duia, es sentissin certa mena de crits i hi haguessin corredisses.

Hom creu que no n'hi ha prou amb alliberar-los. Cal que sigui revisat el procés i que siguin indemnitzats els perjudicats.

I els que han mort innocents que passin al lloc de màrtirs de la terra.

Que n'hi ha més del que sembla.

Ha comensat el campionat o copa d'Espanya de Futbol.

El F. C. Barcelona ha tornat a debutar amb sort.

Jugant amb el Deportivo de la Corunya, s'ha marcat vuit goals i ha deixat els galles a zero.

I és que aquests al camp de Les Corts ho varen fer molt malament.

Diu que en els altres camps ho acostumen a fer per l'estil, però hom té de veure-ho per creure-ho.

Els nostres s'apunten els goals que els donava la gana, i els corunyesos els deixaven fer com si fos una consigna. No varen arribar a vint perquè el temps els manea.

I això que el Barcelona no va pas jugar del tot bé.

El primer goal fou de Bestit; el segon, quart, cinquè, sisè i últim, d'Arocha; el tercer de Goiburu, i el setè de Guzman.

L'altre partit jugat a la Corunya en el camp de Riazor, entre els mateixos, també fou un triomf per als barcelonins.

A la primera part el joe anava anivellat,

puix els nostres estaven tan segurs de guanyar que semblava que s'hi adormien, i els galles es valgueren de l'oasió i es marcaron l'únic goal, però... noi, reaccionen els de casa i entre Samitier i Goiburu els varen fer perdre les cames.

Ja abans havien perdut el cap.

I com a conseqüència, el partit.

Que acabà amb tres goals del Barcelona per un del Deportivo.

I fins al diumenge.

També els actors s'aficionen al futbol.

Jo crec que és un mal simptomàtic.

Això de fer treballar massa els peus, desdiu d'aquesta professió.

Son *motier* exigeix bastant esforç mental i poca bellugadissa de cames. Es a dir: moltes visites a museus i biblioteques, moltes hores d'estudi i l'exercici corporal necessari per conservar la figura. Conreu extremat de les extremitats superiors, no de les inferiors.

Maqueta del monument al escenògraf català Soler y Rovirosa.

I ells ho fan al revés.

Un dels teams més complets del joe de la cossa, és el del teatre Talia.

Partit que juga, partit que guanya.

Sort que entre ells no hi ha molt afecte a les copes, sino els en donarien tantes que s'embriagarien de gust.

En els partits jugats contra els teams dels teatres Barcelona, Còmic i Romea, sempre s'han endut el triomf.

Si algun jorn juguen contra els de l'Espanyol i triomfen dels d'en Santpere, seran els ames de Barcelona. Cosa que porten de cap i potser la obtindran.

Encara que en aquest joe, el del cap ha de posar-se als peus.

Torna a parlar-se de la ofrena que el govern pensa fer a la ciutat.

El castell de Montjuïc.

I torna a parlar-se del projecte de l'enginyer Geroni Castelló de bastir dalt de la muntanya un monument a la Cultura.

Ens plau el símbol.

La cultura enderrocant l'opressió.

Encara que no passi de símbol, està molt bé.

El monument ha de tenir una alsària de 155 metres, que unit als 200 que té la muntanya, fan 355.

Mirador esplèndid per a guaitar les coses des de molt alt.

El monument estaria rematat per una estàtua de la Cultura Mediterrània il·luminant el Món.

Podria ésser que per estar nosaltres massa avall, ens deixés a les fosques.

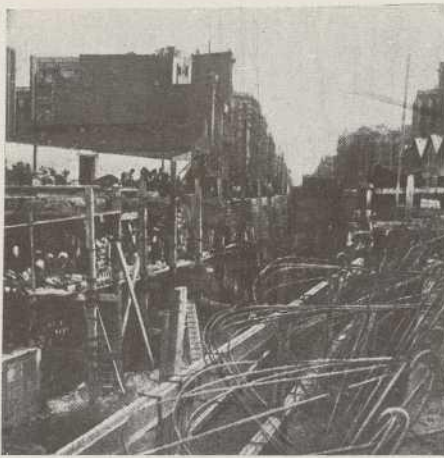
Encara que més entenebrits que ens ha deixat per llargs anys aquell castell de fira, mai.

I al menys l'estàtua seguiria il·luminant el Món.

Diumenge de Rams plujós!

L'il·lusió de la major part de la brivalla a terra!

Els menuts es gaudeixen passejant pels carrers els palmans i les palmes.

Estat de les obres del carrer d'Aragó

Però els pares, per temor als refredats, no els han deixat sortir al carrer.

Verament, semblava que l'ivern ressuscités.

I el pitjor és que el mal temps ha estat general en tot el país.

Fins el mal temps se'ns posa galons de mando!

Tants i tants acadèmies que hi ha a Madrid que els agradaria que els deixessin passejar les palmes!

I tants que els haurien d'enterrar amb palma!

En canvi, els dies de Setmana Santa han estat de bonança.

Les dames i damiselles han pogut lluir pels carrers la seva gràcia i les seves mantellines de seda.

I les esglésies s'han omplert.
Moda? Rutina? Tradició? Pietat?
Una miqueta de cada cosa.

Ventura Gassol està d'enhorabona.

L'exiliat ha pogut oir per ràdio una representació de "La Dolorosa", donada al teatre Romea per la companyia Vila-Daví.

Una de les moltes representacions, perquè n'han estat donades moltes i amb molt d'èxit.

També l'Associació de Teatre Selecte ha reprès sota la direcció d'Enric Lluellas, "La cançó del vell Cabrés", del mateix autor, a benefici Pro-preses.

Tota Barcelona ha passat pel teatre Goia, on es donaven les sessions.

I s'han recaptat moltes pessetes.
Ventura Gassol està d'enhorabona.
Però té de viure lluny de la seva terra.

Els teatres catalans es preparen per al Dissabte de Glòria.

Tots ofereixen estrenes.
En realitat, únicament posaran obres de casa, Novetat, Talia i Nou.

El primer assaja la comèdia "El cas del senyor Palau", de Josep M. Segarra.

El segon, el poema dramàtic "Gardènia", del mateix autor.

Per a aquesta estrena ha estat escripturada la primera actriu Enriqueta Torres. un

Una escena del acte 1er. del poema "Gardènia", de En Josep M. Segarra

dels valors més positius de la escena catalana.

I el tercer, "La taverna de'n Maiol", arranament de la cançó d'Apelles Mestres fet per Salvador Mora amb música del mestre Caparrós.

Romea i Espanyol assajen obres nord-americanes traduïdes al català.

On serà l'èxit?

L'expresident de l'Argentina Marcel T. de Alvear, ha tornat a visitar-nos.

Diu que Espanya es un dels països europeus que li agraden més.

Serà perquè aquí sabem tocar mol bé el violó.

Pel que es dedueix que el senyor Alvear es aficionat a la música.

Han començat les curses de cavalls. Barcelona no és com Buenos Aires, que atrau a l'Hipòdrom milers d'espectadors.

Encara no tenim aquí una afició tan esbojarrada a les juguesques.

Però la gent hi va, no sé si per donar-se importància, però hi va cada dia més. I es juguen uns quants milers de duros.

Divendres Sant al matí

Aquest any s'han iniciat amb molt entusiasme.

I s'han lluit formoses toaletes.

I s'han vist bons joqueis i bons cavalls. Sempre és un espectacle més edificant que la boxa.

Poques vegades com aquest any s'ha celebrat amb tant de fervor i alegria la tradicional festa de Sant Jordi.

La Diputació fou visitada durant la diada per innumbrables forasters i per les millors famílies de la ciutat que anaven a comprar les roses de consuetud.

A la nit, la plaça de Sant Jaume i carrers de l'entorn es veieren plens a curull. Finestres, balcons i portalades sobreeixien de cames i damiselles afanyoses d'oïr les meravelloses cançons catalanes entonades per escollides masses corals, dirigides per llurs autors respectius: Casals, Millet, Lamotte, Morera...

Santiago Alba, que hi era, i que en realitat mai no ha estat gran amic nostre, però que tampoc no havia tingut mai ocasió de reflexionar sobre el fet de Catalunya com ara, davant de la grandiosa manifestació popular que va ésser aquesta diada, no va saber-se estar de dirigir la paraula a la gernació per manifestar l'admiració i l'entusiasme que li han produït els espectacles que ha presenciats aquests dies de la seva estada a Barcelona.

També va parlar el comte de Güell en tons fervorosos, que responen a la gloriosa tradició catalanesca de la seva família.

Les ovacions, no cal dir-ho, grandioses.

De les obres catalanes estrenades el Dissabte de Glòria, ha triomfat en tota la línia el poema "Gardènia", de Josep M. Segarra.

El teatre Talia estava ple de gom a gom.

L'obra, realista en extrem, impressionà de tal manera al públic, que les ovacions es succeïen sens repòs.

Enriqueta Torres feu de la protagonista una veritable creació.

Es una actriu de temperament i de condicions excepcionals.

(Segueix a la pág. 29)

AQUEST notabilíssim edifici — un dels més bells ornaments de la Rambla de les Flors de Barcelona — que sempre ha estat mirat amb tant de respecte, el devem a D. Manuel d'Amat i Junyent, que va ésser virrei del Perú, de 1761 a 1776, i es va distingir d'una manera extraordinària en l'exercici del seu alt càrrec, desenrotllant l'excelsa política de Carles III. Fill de don Josep d'Amat i Planella, al qual Felip V va concedir el títol de marquès de Castellvell, va ésser també tinent general i governador de Xile.

La seva actuació en el Virreïnat, el destaca com a un dels virreis més notables, puix va ésser el primer que va organitzar fàbriques d'armaments, va restaurar la fortalesa del Callao, afegint-li 100 canons i altres mitjans de defensa, a més de construir i reformar navilis, organitzant una bona esquadra.

Va portar la seva activitat a tots els ordres de l'administració, va urbanitzar la ciutat de Lima, va il·luminar els seus carrers, va construir notables ponts i carreteres, va restaurar hospitals i esglésies i edificis enderrocats pels terratrèmols. Com a bon català va ésser actiu, i a la vegada inquiet, d'un caràcter rígid i aspre, però, en mig de la seva duresa, va deixar bon record, perquè va ésser molt compassiu i practicava la caritat curant malalts i visitant els pobres, i conforme indica un historiador peruà, va fer ell mateix els plans de l'església de les Natzarenes, del camaril de la Verge de la Mercè i de la torre de Sant Domènec, obres que va pagar del seu pecuni i de les quals dirigia els treballs ell per-

LA CASA DE LA VIRREINA

Façana de la Casa de la Virreina de Barcelona

sonalment. La seva administració va ésser tan notable, que malgrat tantes despeses, va poder trametre a Espanya, sols en l'any 1773, la suma de 72.000.000 de pessons en metalls preciosos. També va tenir de complir l'ordre de l'expulsió del jesuïtes, que va executar amb gran discreció.

Quan el rei va concedir-li l'ordre de Sant Genaro, tot el Perú va celebrar les festes de més magnificència que recorda la tradició, i que han merescut d'ésser descrites per Llavallol i per Rodiguet en *L'Amérique Espagnole*; per Merimée, en la seva

comèdia *La carrosse du Saint Sacrement*, i per B. Glauvil Corney, en la seva obra *The rule of D. Manuel Amat, Viceroy of Peru*.

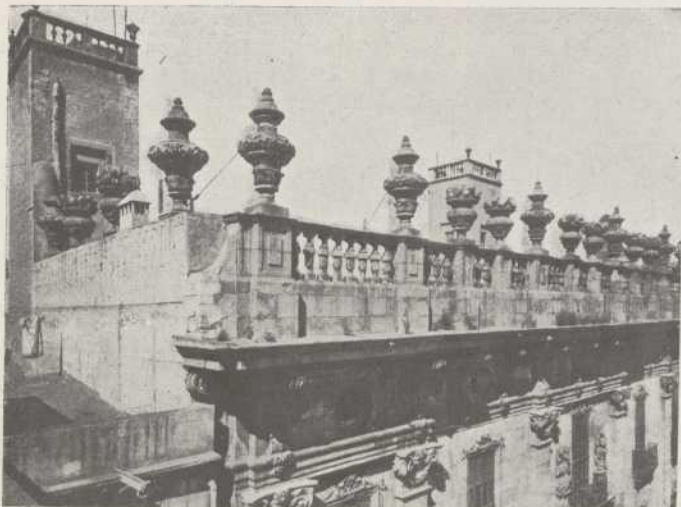
Ricard Palma, director de la Biblioteca Nacional del Perú, en les seves *Tradiciones Peruanas*, en fer esment de gracioses aventures del virrei Amat, destrueix diversos fets que se li atribueixen, entre altres, el seu intent de fers-se rei del Perú, independitzant-lo d'Espanya.

En tornar a Barcelona, es va casar amb una jovefeta d'alt llinatge, i en morir D. Manuel d'Amat el 16 de febrer de 1782, li va llegar tots els seus bens i tothom va seguir anomenant-la la Virreina, i aquest nom conserva encara el palau que va habitar.

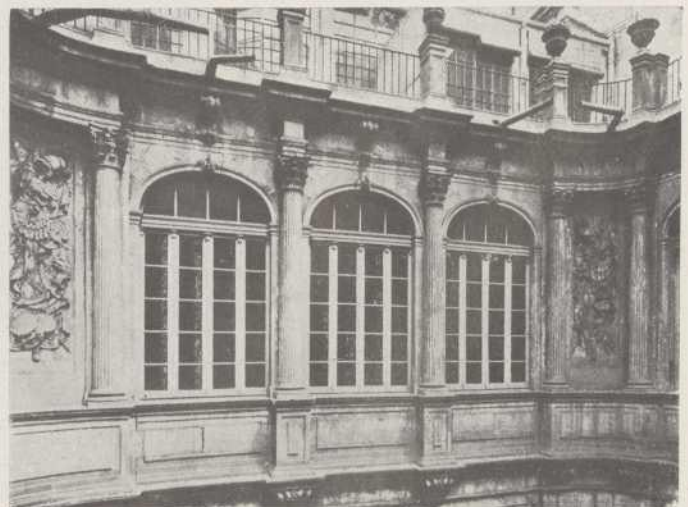
En aquests moments en què, degut a la darrera situació política, Catalunya es va concentrar en ella mateixa, estudiant a fons i apreuant totes les seves valors espirituals i morals, els arquitectes Francese Folguera i Lluís Bonet aporten llurs mèrits d'especialització estudiant a

fons els exemplars que ens resten de la nostra arquitectura neo-clàssica i barroca, en tots els llurs matisos, inclús façanes esgrafiades i les *vil·la* que resten en els voltants de Barcelona.

Entren en aquest estudi les esglésies de Betlem, Sant Miquel del Port, la Mercè, Sant Sever, Sant Felip Neri, Santa Marta, Sant Agustí, la Casa de la Convalescència, Llotja, Antigua Facultat de Medicina, Casa Mare de Reus, Duana, Casa Comillas, Casa Larrad i la Virreina, de que'ns ocupem en aquest nombre de CATALONIA. Gràcies a

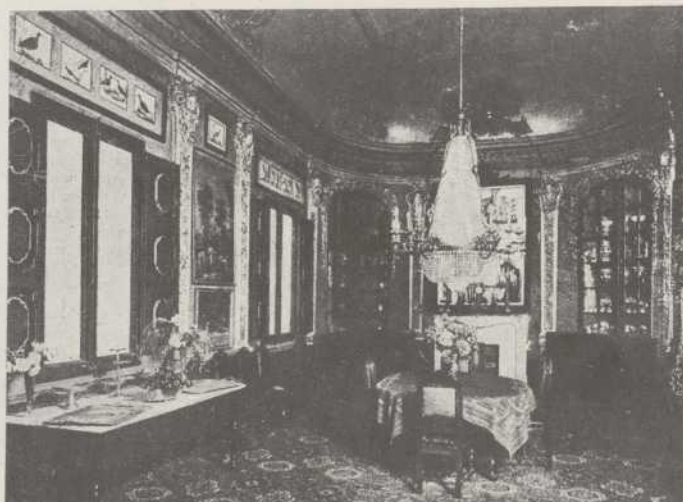
Façana lateral i mirandes

Pati interior

Amplia escala principal

Ric aspecte del menjador

aquests seriosos estudis es valoritzarà un dels aspectes més interessants de la nostra arquitectura dels segles XVII i XVIII, que ha estat durant un segle menyspreuada pel nostre poble i que només ha estat elogiada per estrangers entesos.

Malgrat els esforços fets, no s'ha pogut encara esbrinar el nom de l'arquitecte que va projectar una obra tan perfecta com és el palau de la Virreina, i només s'han trobat admirablement dibuixats i lavats a varies tintes una façana i plantes de l'edifici entre una gran quantitat de projectes que posseeix el Museu de Vic, procedents de la família d'arquitectes i escultors de Vic, que varen honrar el nom de Morató. Existeix en l'Arxiu Municipal amb data de 16 de desembre de 1772, la sollicitud demanant permís per a la construcció, però no es troben els plans que l'acompanyaven, on els quals hi devia haver la signatura del projectista.

La distribució general de l'edifici és molt perfecta, i dona una ben ponderada importància a les diverses dependències que l'integren, deixant apart el segon pis i les gol-

fes, que tenen escales especials per tal de poder ésser habitats separatament. La part noble es desenrotlla al voltant del pati i de l'amplia galeria circumdant i altres patis auxiliars proporcionen llum abundosa a les distintes cambres i grans sales. La disbarcelonina, puix té un tram a cada costat, units per un espai situat en l'eix de la casa, il·luminat per grans finestres que prenen llum del pati. Avui es impossible apreciar les característiques del pati i de l'escala, per estar obstruïts tots els espais pels quioscos i tendes que tot ho tapen.

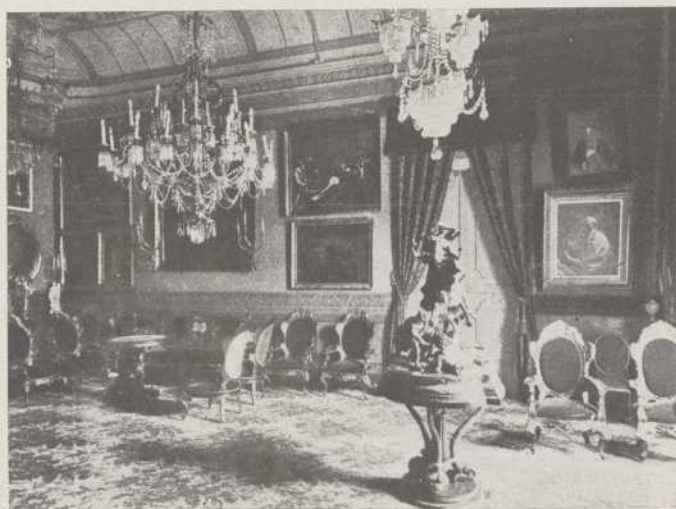
Tenen interès els detalls que apunta don Rafael Cortada en les seves memòries, on indica que les portes i els balcons són de caoba i daurades les portes de l'oratori, les baranes de delicada ferreria amb els escuts del Virrei daurats. Les xemeneies de marbre que es van col·locar en el menjador i en els dormitoris i a més tot el necessari per a la gran comoditat del palau. També explica que la façana posterior que s'aixecava davant del noviciat dels carmelites desalçós, per no tenir vista hom va fer-hi un galeria coberta de poca amplària i una

paret decorada amb pintures al fresc. Les últimes coses que s'hi van col·locar va ésser un mirador de fusta en el darrer baleó del primer pis, el 12 de març de 1778, semblant al del palau del duc de Sessa, i el 13 d'agost, dos rellotges de sol, dirigits per l'eclesiàstic mossèn Manuel Ribes.

Actualment no posseeix la gran magnificència de que la va dotar el seu primer posseïdor i han desaparegut les decoracions primitives de les seves parets, però sortosament el gran erudit que va ésser don Josep Carreres, propietari de la Virreina, la va omplir de quadros, principalment del quatrecentes, amb esplèndids exemplars de Vergós i Viladomat, i grans col·leccions de gravats i objectes d'art que conserven la tradició artística de tan notable monument.

Tantdebò que com més aviat millor sigui un fet la reforma projectada de la Rambla, del Liceu a Betlem, eixamplant-se fins a la seva línia primitiva, i netejant la Virreina de tendes i addicions importunes, triomfi amb tota la distinció que mereix per la seva elegància i noblesa.

R. CANALS.

La gran sala

La formosa biblioteca

LA COSTA BRAVA

Sant Feliu, Balellas i Sacains

Vista panoràmica de Sant Feliu

EN el nombre del mes de novembre, iniciarem una superficial descripció de la nostra imponent Costa Brava, si bé sense mitjans documentals per a fer-ne una ressenya passablement rica — ja que el tema és inexaurible — si, al menys, preteníem aturar-nos i golosament assaborir les reconades de cales i platges més reeixides; és una força interna que pot més que nosaltres, gronxant-nos en la bellesa de l'imaginació, quan el record de go pot aferrar-se al nostre pensament.

Parlarem ja del tros inicial, o sigui de Blanes a Tossa. Seguim avui, de Tossa a Palamós, d'estructura semblant a l'anterior, però d'aspresa creixent. Comença a venir aquí ja aquell agre dolç, aquella acidesa i aquella intensitat pregonna que curulla triomfant a Cadaqués.

Els rocams són cada volta més esquer-

rats, la vegetació més ferèstega i la mar més blava.

Fins fa poc, aquest fragment de costa era intransitable per a l'excursionista terrestre, que còmodament assegut en automòbil volia menjar quilòmetres. En arribar a Tossa la carretera s'internava i per arribar a Sant Feliu hom tenia de tocar Llagostera. Avui un camí superb i accidentat semblant a les Costes de Garraf, però amb un mar d'una bellesa infinitament superior, uneix aquestes dues viles.

Pel mar pot copsar-se més la seva imponent feresteguesa: Cala Bona, on el mar, com llengua blava, sembla pretendre envair la terra; Cala Gavirola, Cala Futadera, a quina més flairosa i enriolada, totes elles catifades de verdor, s'arriba a Punta Salions que, com fortalesa imponent, avança damunt del mar com defençant la platgeta del mateix nom. La mar besa després uns suaus sorrals com acompassant el contrast del paisatge i s'arriba a Cala Cabanyes. La costa és aquí variada; ampla corva de suau concavitat, només interrompuda per estrebacions penyascoses que es figuren al mar. En tota ella s'hi troba una serra paral·lela a la línia del mar, els estrebs i contraforts de la qual van a morir dins de l'aigua, a voltes mansament, a voltes amb esperit rebel, formant així nombroses puntes i petites cales.

Són ben certes les paraules del poeta: "un poema d'escultura que Deu ha deixat als homes". Les seves bel·leces són tantes i és tal l'impressió que causa, que qui segueix aquests paratges una volta, en queda meravellat.

Passem per la Punta d'en Bose i arribem a la Punta Garbí, braç robust que s'endinsa al mar, com resegant la badia de Sant Feliu de la tramuntana i les correntades marines.

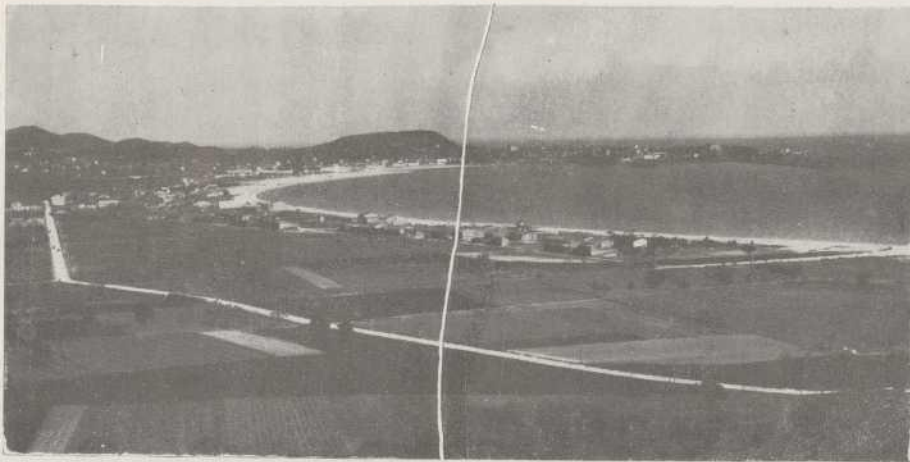
La platja de Sant Fel

Cala Ventosa

Platja de la Conca

La gran badia de Palamós

DE S^T FELIU A PALAMOS

Aquesta xamosa ciutat te tot l'encís que ja en elles porten les poblacions marineres d'aquest bell indret català. Guixols es un escampall de cases que, sortint de la clotada que abriguen gelosos, de peus al mar, els muntanyols de les Forques i Sant Telm, desborda per les rampes del terreny irregular que la circunda.

L'encís de Sant Feliu li ve del mar: la platja de Sant Pol, d'imponderable bellesa i compendi de totes les gràcies, les cales perfumades per ginesteres que enjoien aquests indrets, els banys de Sant Telm, un recerça paradís, etc., i enfront, com espill puríssim, la blavor de la Mediterrània amb tota la seva poesia i etern cant d'arpes i sirenes.

"Si sabessis la mar com és bonica!", diu el nostre gran Maragall, i és que certament enlloc com en aquests paratges empordanesos el mar és tan poèticament triomfant.

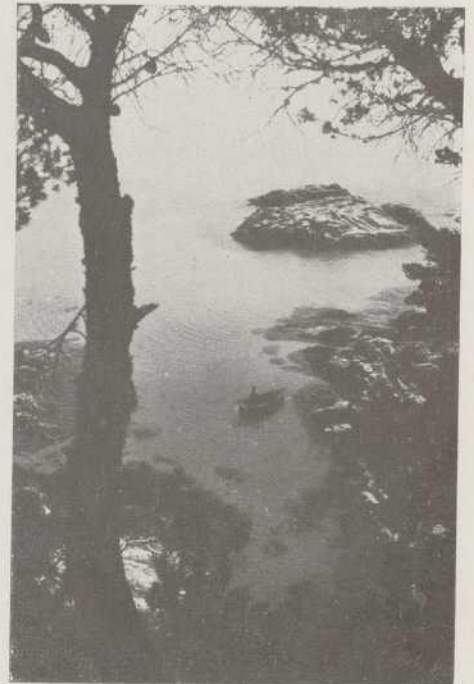
Prou podríem estendre'ns sobre aquesta laboriosa vila, sobre la blancor de les cases, sobre la gent endreçada, sobre els seus carrers drets convergents al mar i els seus passeigs besats per l'aigua, però seguirem la nostra visita cap a s'Agaró, que dista ben poc de Sant Feliu; és tota una muntanyeta planera i curada, que sembla un jardí i serveix de recer a l'assolellada platja de Sant Pol.

Ja a mig camí de Sant Feliu a Palamós, trobem la Cala Padrosa, on sembla així apilotat, l'asperesa del terreny amb l'ufanositat i perfum de la vegetació, les vellutades pinedes amaguen els violers que embaumen l'espai i barregen llur essència amb la salabror del mar. Segueix Punta Prima per arribar tot seguit a la platja d'Aro. La serenor del paisatge és pregonia i la suavitat dels tons contrasta amb l'aspresa del futur ambient. Passem per Punta Trumal,

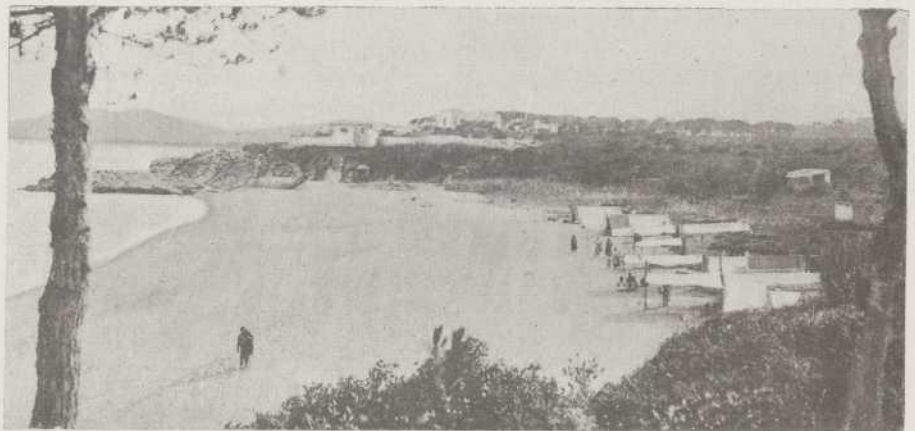
per arribar a Terra Valentina, com avança de l'espaiosa badia de Palamós, que dins al mar resta vigilada, com guerrer mitgeval, per l'encrestat rocam de La Llosa.

La natura bondadosa ha ofrenat a Palamós tots els privilegis de l'art excel·lent creador. Entre els cultius ufanosos i l'aigua escumejant, hi ha un petit sorral, damunt del qual s'aixeca la vila, blanca i polida, d'habitants nobles i cares endiumenjades, esperits oberts i francs; fembres escultòriques, voluptuoses i blincadisses com congres de palangre, així correspon a descendència grega i que a l'ensemps sigui modelada per l'ona risada; cares brunes de verges romàniques amb un clavell a cada galta i un esquitx de sang als llavis brollada de l'eterna besada de la mar.

Pau DE FOIX.

Cala La Morta i l'Illot dels Musclis

Fanals, platja de la Cova

Surtida de sol

Morro de Badell Palamós

Avinguda Maria Cristina

RECORRENT L'EXPOSICIO DEL NOSTRE CORRESPONSAL A BARCELONA

PAVELLÓ dels exportadors d'oli.—Aquest bonic casal, bastit a estil de masia, conté tot quant es relaciona amb la producció d'oli d'oliva i derivats. S'hi exposen vells i nous models de premses i aparells per aconseguir el producte, purificar-lo, dipositar-lo i embarrilar-lo. Venen després les dades demostratives de la importància del conren i de l'exportació de tan preuat líquid, que constitueix una de les riqueses més fermes del país, com ho justifiquen els quadros estadístics d'oliverars i els seus rèdits, que omplenen les parets. Les millors cases productores i acaparadores, especialment les que envien al mercat d'Amèrica, hi tenen instal·lacions.

Associació Regional de Traficants de Bestiar. — Al fons d'una pedrera que hi ha vora del Palau Nacional, ha bastit aquesta associació diversos edificis en un terreny de 10,600 metres quadrats, per exposar-hi tot quant es relaciona amb la cria, millora de bestiar de pastura i de gàbia, i la varietat de productes que se n'obté.

L'edifici principal que, com els altres, es projecte de l'arquitecte Eduard Maria Balcells, reproduceix una masia catalana de les que es venen al Montseny.

Dins hi trobem mostres dels derivats de les indústries lleteres i porquerols, tal com formatges, llets condensades, cremes, embotits...

En els altres edificis hi ha una vaqueria, una cort, diferents models de galliners, incubadores, gàbies per a conills i variats exemplars de cabres, xais i altres animals domèstics.

Pavellons particulars. — A més dels ja anomenats en les jornades anteriors, tenim

els de les cases Asland (ciments), Blasi (motors), Eclipse (vitral·ls), Uralita (revestiments artístics), Vives Pons (màquines frigorífiques), Companyia Asturiana (mines), Rocalla (planxes endurides per a teulades), Bastinos (llibres de primera i segona ensenyança, Societat Nestlé (llet condensada), Indústria Espanyola (perles artificials), Rosselló (òptica), Muntanyola (ventalls), Goldsmith (sedes), Kodak (fotografia) i algunes més que ofereixen mostres de vins i begudes nacionals i estrangeres.

Pavelló Oriental. — El senyor Nisi Arias, representant de la Far and Near East Pavilion Limited, s'encarregà de l'organització del pavelló esmentat, que per la seva arquitectura té una mica de cada un dels països d'Orient.

Hi estan representades, mitjansant una curiosa diversitat de productes indígenes oferts per homes i dones que vesteixen els típics trajes de llurs països, la Índia, la Pèrsia, l'Egipte, la Palestina, l'Afganistan, Turquia, Birmània, Ceilan i Xina.

Són tants i tan variats els objectes preciosos, sedes preuades, brodatos artístics, perfums i joiells que hi ha a la venda, que hom surt d'allí escurat de butxaques sense haver perdut encara del tot les ganes de comprar, puix no s'acaba mai aquella varietat de meravelles.

A més de les moltes instal·lacions de productes naturals i artístics, trobem una sala de te i un restaurant xinès. També s'hi ha reproduït un recó de la selva verge indostànica amb curiosos exemplars d'animals de la jungla i varietat de plantes exòtiques.

En un teatre bastit exprofés, ballen dan-

ses orientals, i com espectacle curiós, un fakir es caragola dins d'una capsula de fusta de tamany reduït, com si fos una ensaïmada mallorquina.

En altre lloc separat, ple de recolliment i de silenci, veiem com a nota poètica una exacta reproducció del Sant Sepulcre. En ell, per un especial efecte de llum, se'ns ofereix damunt la Santa Llosa una imatge de la Creu, les radiacions de la qual sembla que brollin de la mateixa pedra.

Palau de les Arts Industrials i Aplicades. — Aquest edifici de línies renaixementistes amb tendències barroques, és un dels millors de l'Exposició.

Té una superfície de 12.2000 metres quadrats i fou construït sota projectes dels arquitectes M. Cases i M. Puig. Es troba a l'avinguda de la Tècnica, davant mateix del Palau d'Alfons XII i té a l'esquerra una de les sortides del Park de Montjuïc.

L'entrada principal forma un hemicleu que ens obre pas a un hall de grans dimensions, el qual a ambdós costats mostra ben proporcionades sales destinades a Espanya i Alemanya.

Del hall es baixa per una escala que voreja una formosa font de pedra artificial, a la nau central rodejada igualment d'ampul·lissimes sales que ocupen a més d'alguns expositors dels anomenats països, altres d'Itàlia, Suïssa i Àustria.

Al soterrani hi ha instal·lacions nord-americanes i nacionals.

Alemanya exposa: Pianos de cua i corrents, pianoles i rotllos de música per a les mateixes; cel·lulosa en barres, plaques i tubs; joguines i objectes de toeador d'i-

(Segueix a la pág. 27)

Els ametllers florits entre les teulades de la vila de Berga

TOTES les primaveres, de totes les latituds, tenen els seus panegiristes.

Què és el que no s'ha escrit, dit i repetit, en lloança a la gràcil deessa, que escampa arreu, sospirs, flors i rialles?

Cau març i un estremiment imperceptible commou natura i renova la vida. Poc a poc boscos, camps i prades, en passar per totes les tonalitats dels verds, esclaten en una meravellosa simfonia policroma.

Cada primavera, però, té un encís peculiaríssim. La nostra, a més a més de l'espectacle gerè d'un cel diàfan, té la transparència lluminosa del paisatge esplendorós.

No us cal pas endinsar-vos, per cop-sarlo de bell antuvi. Pugeu, només, fins al cim del Tibidabo. Un cop a dalt, clo-gueu els ulls, ans de mirar el fondal i obriu-los al bell indret de Sant Genís.

CANT DE PRIMAVERA A CATALUNYA

PER M. B. P.

El que primer veieu, es l'avantguarda dels ametllers florits. La flor de l'ametller, té la blancor pudorosa de les núvies. Es bolva de llum, feta flor. Esteneu la vostra mirada, conca amunt i des del tò rosa de la flor del presseguer, a la nacarina de la pomera, us passarà pels vostres ulls, tot un joiell de matisos inimaginables. Digueu, després, si hi ha paleta que pugui reproduir eixa fantasia cromàtica.

La primavera d'enguany, ens diu queicom més de grat al nostre esperit. Es d'una trascendència indubitable. En despullar-se la flor primicera de l'ametller, reflectí a l'ànima, tota la seva cèlica blancor. Bella antcipació. L'alba presentida de la llibertat de la terra nostrada, critalitza inequívocament, al bressol de la pàtria. Hosanna!

M. B. P.

El Tibidabo vist des de Sant Genís

Paisatge del Vallès

A la Sala Parés de Barcelona s'ha produït el mes passat un esdeveniment artístic de gran ressonància. El pintor Joaquim Sunyer ha exhibit la seva obra des de que es celebrà l'Exposició de Primavera de Barcelona i en la sala especial que se li concedí l'any 1922.

De l'any 1911 ençà, ha donat al poble de Barcelona tres exhibicions de la seva producció artística, que bé podem dir, han estat tres afirmacions d'una personalitat de les més austeres que han aparegut en aquest segle.

Recordem quan se revelà, l'any 1911, descobrint-nos un paisatge nou i que no portava el sentit cromàtic de les paletes dels mestres italians ni tampoc la finor grisenca de l'escola impressionista de França; aquella escola que els nostres Cases i Russinyol hagueren de viure per a edificar i emprendre un renaixement pintòric en la nostra terra. El nostre pintor trobà en la ruta de l'escola Post-Cezanniana el just camí que havia d'afinar la seva visió per portar-lo a la capsalera dels pintors anomenats mediterranis. Ell fou l'iniciador, a casa nostra, del mediterranisme en pintura i despertà en les nostres Arts un nou sentit de primitivisme saturat d'una visió superior. El paisatge català despertà en ell nous valors insospitades que havien de trascendir en el moviment artístic de Catalunya i influir poderosament més enllà.

Avui veiem en Sunyer en la plenitud del seu camí i serva ascendentment, la mateixa actitud, trobant, amb la subtilitat i finor dels fils de la seva arpa, nous sons de forma i de color que el porten a un viarany frondós on sovint es perden els més hàbils talents però que a un esperit de l'austeritat i disciplina del nostre artista solament enforteixen la seva fecunditat.

Si l'espai ens ho permetés, voldriem parlar àmpliament de l'infinitat que anima l'Art d'en Sunyer, com ordena suauement les formes i s'uneixen les unes a les altres, com mai fa gala de sa tristesa ni tampoc exalta tonalitats per a enternir a esperits que veuen l'Art amb candorositat infantil, però volem publicar una conversa recient i interessant, d'en Sunyer amb l'escriptor Miquel Duran, de València, on parla de la seva vida.

—Jo he nascut dues vegades a la vida de l'art. La meua primera vida — adolescència i joventut — és representada en els meus records per Sitges, vida d'infant; Barcelona, Llotja; París, penúria, lluita terrible, angúnies vagabundatge espiritual, claror. La meua segona vida — plenitud i actualitat — és Sitges, Mediterrània, lluminositat, estructura, ordre, relleu, repòs.

Jo sóc fill de Sitges. De la meua infantesa, conservo els records que a casa meua era una casa de senyors pobres i que anava a una escola trista en feia fred; passeigs i jocs pels carrers. La platja i la llum de Sitges foren impressions esmortuïdes en la meua sensibilitat, que no es revelaren fins que, de tornada de París, al mateix poble de Sitges vaig néixer de nou a la vida d'art.

Durant molts anys vaig viure sense cap paper d'identitat i sense saber fixament els anys que tenia. Per això, ara mateix, no sé certament si vaig néixer l'any 75 o el 76.

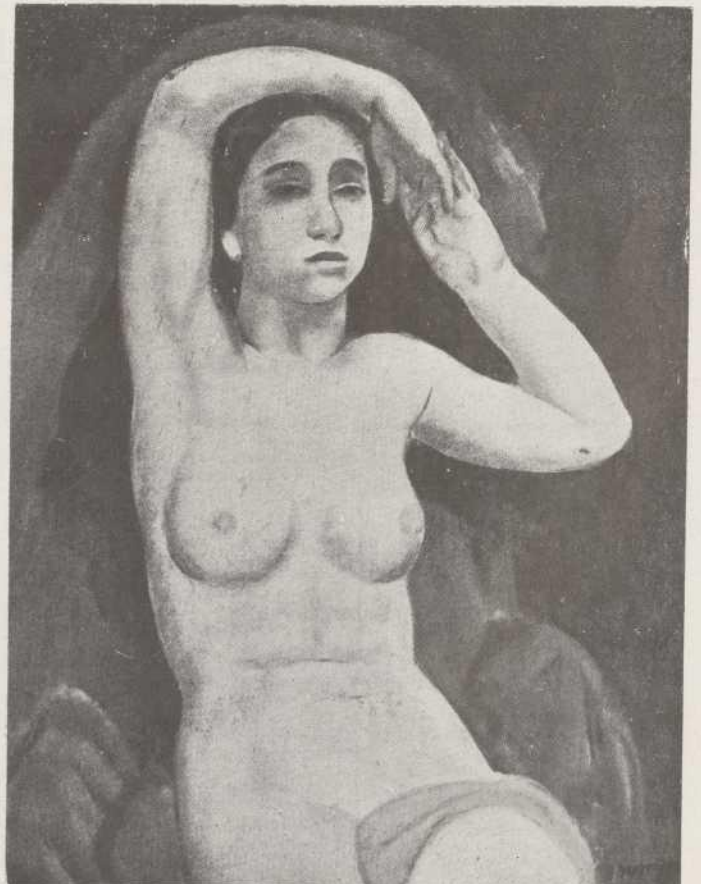
Tenia jo catorze anys quan els meus pares vingueren a viure a Barcelona. Ingresso a Llotja. Vaig a dibuixar i a pintar a les classes del natural; però, com que no tenia colors, ni mitjans per proporcionar-me'ls, no feia res de profit.

Es produeix un fet que trasbalsa la meua ànima i decideix l'anada a París: la mort de la meua mare. El moment fou per mi terriblement dolorós. Jo sentia com muna mena d'impuls de fugir de la casa, dels hoecs de la ciutat on ella havia viscut i en no la veuria mai més...

LA PINTURA MEDITERRANEA

'La Família', del Museu de Barcelona

Nu de Noia

DE JOAQUIM SUNYER

Figura

Pastoreta

Cala Forn

Vaig convèncer el meu pare que jo havia de marxar cap a París. Volia estudiar al taller d'algun bon pintor, per perfeccionar-me en el dibuix i la pintura.

El meu pare no tenia diners de sobres. Però, decidit ja que jo marxés a París, féu un esforç. Em donà diners per al viatge i els primers dies de la meua estada a la gran ciutat.

Els meus primers temps de París foren de penúria i de tristesa; vaig menar una existència humil i plena d'entrebans i privacions. De primer, vaig anar a raure a un hotel miserable de Montparnàs, que tenia unes habitacions tristes i infectes, les quals donaven a un patí descobert. Pagava per l'habitació 18 francs al mes.

En aquells dies, els meus àpats consistien, moltes vegades, en pa i formatge i uns peixos fregits que venien per pocs cèntims uns venedors ambulants. Vaig arribar a patir gana. Al vespre anava als molls del Sena, a menjar la sopa que donaven als menesterosos i les sobres del menjar de les tripulacions de barques i vaixells.

Les primeres pintures que vaig fer a París foren pastels de gent miserable que jo coneixia, escenes de la vida humana que jo presenciava. Els venia com podia i a poc preu. Recordo que el primer pastel que vaig vendre a un preu raonable, representava un home demanant caritat. Un amic meu, esultor francès, em presentà un senyor *amateur* al qual agradà la meua pintura i me l'adquirí per 60 francs. El mateix senyor en va adquirir d'altres dibuixos i pastels.

En pocs dies i degut principalment a les vendes esmentades, vaig reunir un grapat de francs, que per a mi era, aleshores, gairebé una fortuna. Vaig decidir llogar una habitació a Montmartre per a mi tot sol.

Montmartre era, aleshores, el món de l'art i dels artistes de París. Tots els artistes que habitaven als altres barris de París, aspiraven per anar a viure a Montmartre.

Llogo a Montmartre una habitació de 130 francs a l'any; compro un matalàs i un somier d'ocasió, un fogó i alguna altra cosa per completar el moblament. I un bon dia, tirant d'un carretó, en el qual duia tot el meu humil mobiliari, travesso les vies centríques de París, entre la indignació i els insults dels cotxers, als quals entrebancava el pas, per tal d'anar pel camí més recte, des de l'hotel miserable de Montparnàs a la meua nova casa, situada en un dels carrers alts de Montmartre. Vaig arribar suat, afdigat, desfet. I recordo que durant la penosa travessia, entre els insults dels cotxers i els transeunts i les reconvençions dels guàrdies, per tal de distreure l'atenció i donar-me coratge, anava recitant versos de Baudelaire, el primer llibre que vaig adquirir a París''.

Joaquim Sunyer recorda amb emoció aquella època de la seva vida a París, les seves lluites, les seves primeres pintures, la gent miserable amb la qual convivia, els seus dibuixos, pastels i aigua-forts de gent i escenes dels carrers de París, els primers diners guanyats amb la pintura, les seves primeres victòries i el reeiximent de la personalitat de l'artista... I de sobte, s'aixeeva de la taula i ens diu molt dolçament:

—Ja seguirem demà; ja us contaré més coses; ara no puc... Fins a demà''.

Aquest tremp tenen els homes que podem anomenar germans i que'l món assenyala com els veritables embaixadors d'una raça que es depura al front de l'actual humanitat.

La vila, trencant el seu cinturó de muralles, s'aixample Camí de la Pietat amunt, amb un barri aristòcrata d'artístiques torres

EN la nostra excursió per les viles catalanes, arribem a la vetusta Cardona, tan significada en l'història de la nostra terra, com osmentada en el món científic pel renom de les seves salines.

Es la vida de Cardona una de les més antigues de Catalunya. Està situada a la dreta del riu Cardener, damunt d'un elevat promontori en el cim del qual s'aixeca, dominant-la, el seu castell, relíquia venerable de les gestes pàtries. No existeixen dades concretes de la fundació de la vila, però hom creu probable que fou destruïda pels alarbs en el segle VIII i que fou reedificada per Ludovic el Piadós en l'any 798, qui la confià al comte Borrell, venint a formar la base del que més tard havia d'ésser el Principat de Catalunya. Augmentaren l'importància de la població les concessions que li foren fetes pels comtes de Barcelona, fins que Ramon Folch fou nomenat comte de Cardona.

I seguí una era de floridesa que donà prestigi i poder al Comtat — erigit ja en Ducat — que tenia senyoriu sobre la ciutat de Cardona, trenta viles, vint-i-cinc castells, quatre ports de mar, 272 llocs i masies, i 2.300 cases. Aquests Ducs eren en les Corts Catalanes, per dret propi, presidents del *Braç Militar*, representant de la noblesa.

Cardona mantingué sempre el seu esperit heròic. Quan es produí la famosa guerra de Successió, fou assetjada, el 13 de novembre de 1711, per Felip V, qui, després de sanguants lluites, tingué de desistir del seu propòsit, amb la pèrdua de bona part de les seves tropes.

El Castell és notabilíssim. Situat en un dels llocs més estratègics del país, hom comprèn que, en el seu temps, fou inexpugnable. Dintre del seu recint poden admirar-se: la Col·legiata, magnífica església

CARDONA

d'arquitectura romànica, senzilla i grandiosa, que té tres absis del més pur estil. Són dignes d'esmentar varis sepulcres, alguns d'ells vertaderes obres d'art. Davant l'entrada de l'església hi ha un claustre gòtic, preciós, i a l'entrada del castell la cambra, convertida en capella, on morí Sant Ramon Nonat, de la família dels Cardones.

Notable és també l'església parroquial — bella joia d'art gòtic — en la qual hom pot admirar bells retaules de l'Edat Mitjana.

Portal de Graells, pel cantó de dintre

L'actual Casa de la Vila fou l'antic palau dels comtes de Cardona. Deuen senyalar-se també com interessants notes arqueològiques bona part de les muralles, entre les quals es destaca la Torre de la Muiyona, que hom creu és del temps dels romans, i el Pont del Diable, format per dos atrevits arcs, que en lloc d'ésser recte, forma angle obtús en mig del riu. Aquest pont no arribà a acabar-se per por a sa atrevida estructura que no obstant, ha resistit fins als nostres dies.

A poc més d'un quilòmetre de la població s'aixeca la muntanya del Salí, única a Europa, i vertadera meravella geològica. Una de les muntanyes té 180 metres d'alçària i una llegua de circumferència. El mineral és blanc, transparent, o rogenc; tan pur que solament hi ha en ell algunes venes d'argila i una mica d'òxid de ferro, ço que el fa d'una qualitat immillorable.

Les pedres cristallitzades ofereixen una visió deliciosa, quan les fereixen els raigs del sol. Cristallitzacions de les més variades colors que prenen formes de raïmades de fruites. Amb elles hom fabrica amb gran enginy tota mena d'artefactes i peces de molt gust, com creus, joiers, canelobres, rosaris, etc., que és de consuetud adquirir pels que visiten la vila per tal de conservar com un agradós record i que palesen abastament les qualitats artístiques dels cardonenes.

Dessota mateix de la muntanya existeixen extenses i profundes coves, que són visitades per moltíssims excursionistes, que queden meravellats per l'espectacle de que poden gaudir. En les seves immediacions hom ha descobert fa poc temps abundants i riquíssims jaciments de sals potàssiques, les explotacions dels quals han d'ésser, dintre de poc, una gran força econòmica per a l'expansió i progrés de Cardona i les seves contrades.

La gran montanya. Tresor que guarda Cardona dins la seva entranya: Salinas.

Vista de la part baixa de la vila i del castell, pel cantó del nord.

Actualment, Cardona—tot conservant la noble fesomia antiga que li dona el caràcter de les seves construccions, que atrauran sempre a artistes i arqueòlegs — és una població de sentit modern, en la qual desenvolupen llurs activitats, demés de l'explotació salinera, vàries fàbriques de filats i teixits, molins, serreries, renomades fàbriques de paper i altres petites indústries que ajuden a donar vida i moviment a la vila.

Entre la seva planta urbana, el raval de La Coromina, i els veïnats i pagesies escampats pel seu terme, compta amb una població de 4.200 habitants.

El nom de Cardona està lligat espiritualment al de l'Argentina, ço que ens és ben plaent posar-ho de relleu. L'any 1925 hi foren inaugurades unes escoles degudes a la munificència dels germans Escasany, d'actuació tan rellevant com preuada entre els catalans de Buenos Aires.

L'Escola Escasany—com pot veure's per

Vila i àbsis de l'Església parroquial, vistos des del portal del castell

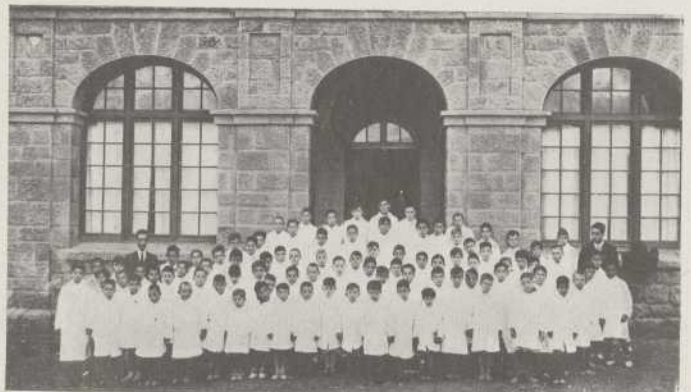
les fotografies que publiquem en aquestes pàgines — es un edifici magnífic, de sòlida construcció i fet d'acord amb les més modernes normes de l'aveng, que honora tant als seus altruistes donants com al poble que en gaudeix, i projectat per un dels arquitectes de la Mancomunitat de Catalunya, de feliç memòria. S'aixeca damunt una extensió de terreny de 2.000 metres quadrats i conté quatre grans aules amb capacitat per un bon nombre d'alumnes, sala d'actes,

a la població i als seus il·lustres donataris i que ha d'omplir de satisfacció a una col·lectivitat com la nostra, que té el goig i l'orgull de comptar-los en la seva sina.

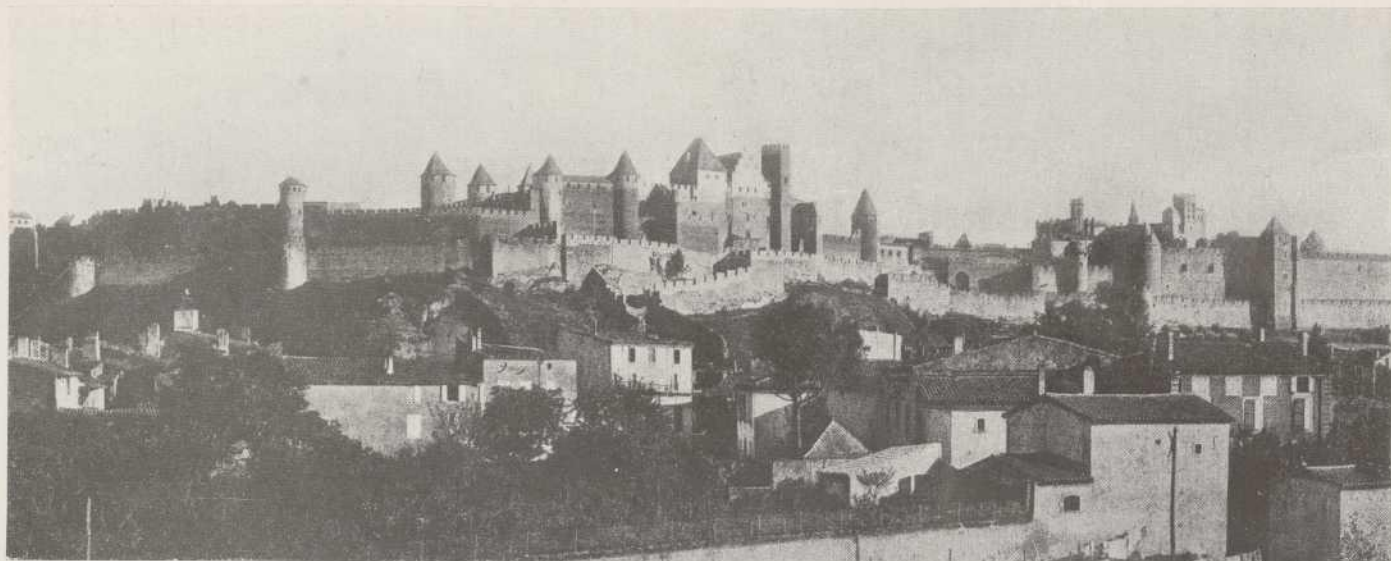
Cardona, per la seva situació topogràfica i per l'activitat dels seus fills, està eridada a ésser en l'avenir un joell més en la corona amb que tots els catalans procurem ornar la nostra mare Catalunya.

Edificis de les escoles regalats pels germans Escasany

Grup d'alumnes de les Escoles Escasany

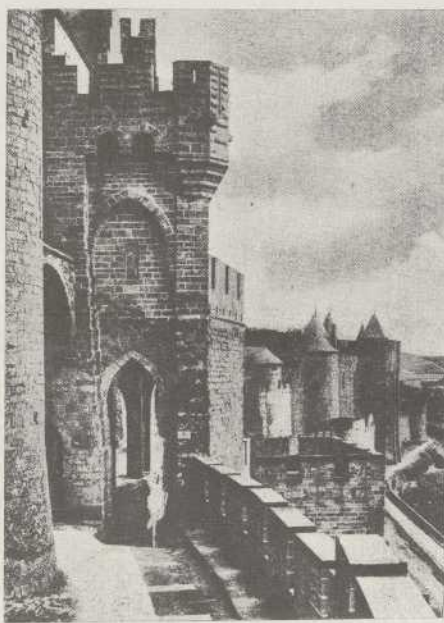

Panorama de Carcassona

Vista des del costat nord

LA CIUTAT DE

s una de les més antigues d'aquell bell migdia de França on ressona la parla catalana. Era ja una vila important en temps de Cèsar, qui l'anomena moltes vegades en el *De Bello Gallico* amb el nom de *Carcaso*. Avui té més de 31.000 habitants i és la capital del departament de l'Aude. El riu Aude divideix la ciutat en dues parts completament diferents: la *Vila Baixa* i la *Cité*. La primera, bastida a la plana segons un projecte regular i modern, compresa entre la ribera esquerra del riu i el canal de Migdia, és una urbs espaiosa, voltada d'amples boulevards, vorejats de llargues rengleres de plàtans, entre les quals es destaquen les masses de fullatges del Jardí Botànic i del *square Gambetta*. El centre de la Vila Baixa és la plaça Carnot, amb una font de marbre cisellada l'any 1770 pels escultors italians Baratta. Algunes cases notables dels segles XIV i XV, l'església de Sant Vicenç, que té una arcada gòtica de les més amples que existeixen — 21 metres — i la torre octogonal on Machain va calcular, en 1792, l'aix del meridià de París, són, juntament amb la catedral, els monuments més remarcables

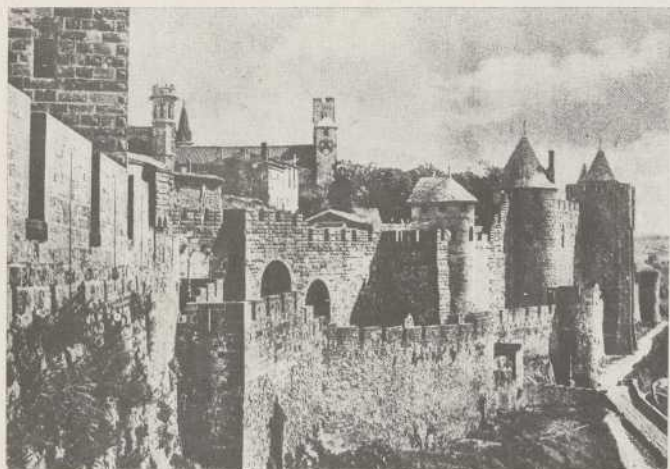
El mirador del gran castell

bles d'aquesta part de la població. Aquest temple pertany a l'estil gòtic del segle XIV, i a l'any 1849 fou objecte d'una restauració que va dirigir Viollet-le-Duc. Sembla feta l'església havent pres de model la de Sant Vicenç; com ella, té també una torre

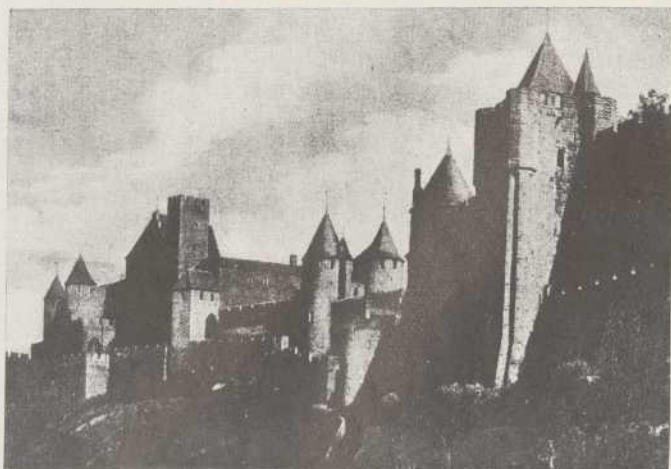
CARCASSONA

octogonal, i un magnífic rosetó gairebé tapat per l'orgue.

Dos ponts construïts sobre l'Aude, l'un al segle XIII i l'altre a mitjans del XIX, posen en comunicació la Vila Baixa amb la *Cité*. Formen aquest antic recinte un conjunt de carrers estrets, torts, malfets, voltat d'un doble cinyell de baluards que ofereix el model més complet de fortificació mitgeval. Algunes torres semicilíndriques i les muralles que les uneixen pertanyen a l'època visigòtica. La porta principal, anomenada *Narbonesa*, amb les seves dues sòlides torres emmarcades, constitueix per ella mateixa un monument de l'arquitectura militar del segle XIII. El període del recinte interior és de 1.100 metres i el del recinte exterior, els murs del qual són bon tros menys alts, de 1.500 metres. L'espai entre ambdós és conegut amb el nom de *lices*. A l'any 1879 i posteriorment aquestes esplèndides fortificacions han estat restaurades per Viollet-le-Duc i Boesàillald. Al Sud d'elles, en el carrer de Garibaldi, s'alça la catedral antiga de Sant Nassari, fundada en el segle V, reconstruïda al XI i al XIV i restaurada l'any 1840.

La Torre del Bisbe

Les defenses de la porta exterior

LES ENTITATS CATALANES DE SUDAMERICA

CENTRE CATALA DE BUENOS AIRES

LA XIII VETLLADA INTIMA

L'audició de maig corresponent a aquestes vetllades, tingué lloc el dimarts 13, afavorida, com les anteriors, per una selecta i nombrosa concurrència que omplia la nostra gran sala de concerts.

La vetllada era a càrrec del sonegat *Cuarteto de Buenos Aires*, la primera figura del qual és el nostre compatriota i soci honorari del CENTRE CATALÀ en Lleó Fontava, el qual feia molts anys que no s'havia deixat sentir per llurs compatriotes d'aquest CENTRE, que sempre han tingut gran estima i admiració pel nostre gran artista i que acudiren a delectar-se en els armoniosos sons del seu violí, encara que només fos a través d'un quartet.

El programa anunciat, era seriós, i fou exquisidament interpretat, sobretot el "Lamenquichua", pàgina deliciosa, inspirada i de molt ambient, del jove compositor argentí senyor L. Gianneo, que fou aplaudidíssima; així com els quatre temps op. 26 del compositor eslav Glazoumò, que valgueren altres tantes ovacions als intèrprets per la justesa, sonoritat i els ritmes justos donats a les danses.

Per correspondre a tan sorolloses manifestacions, en Fontava interpretà acompanyat a *pizzicatto* pels altres instruments, la deliciosa *Serenata* d'Haydn, que digué d'una manera tan delicada, que arribà a l'emoció i li valgué, en acabar, una altra ovació que tingué d'agradir diferents vegades junt amb els altres components del *Cuarteto de Buenos Aires*, senyors Fèlice, San Martín i Gianneo.

Començà el concert amb el Quartet N.º 6 opus 18, de Beethoven, que fou també aplaudit.

Resultà, en resum, una interessant vetllada d'art.

Regraciem el nostre gran artista i amic, i als seus companys d'art, llur gentil i brillant concurs per donar relleu a aquestes vetllades, amb les quals sembla que el públic del CENTRE ja s'ha afeccionat.

L'ASSEMBLEA GENERAL

Com estava anunciat, el dia 15 del corrent tingué lloc la XLIII assemblea general ordinària del CENTRE CATALÀ, corresponent a l'exercici 1929-1930.

Revestí aquest acte una importància excepcional, no ja sols pel fet en sí mateix,

sinó i sobretot, pels actius treballs realitzats per dos importantíssims nuclis de socis de la casa per tal de fer triomfar la candidatura que responia a llur ideologia.

La propaganda realitzada per una de les agrupacions fou portada a cap amb una empena i uns procediments tan democràtics, que produïren el seu efecte i obligaren a la part contrària a eixir a la palestra i a emprar algunes de les mateixes armes, consistentes en proclames i manifestos en els quals hi esbossaven un programa a seguir en cas de triomfar.

Aquests procediments, insòlits al CENTRE, despertaren les dormides activitats socials de molts socis, i el dia de l'assemblea un gran nombre d'ells, com mai s'havia vist, envaí la casa esperant l'hora de començar l'acte.

"Cuarteto de Buenos Aires"

Una nerviositat ben visible palesava abastament l'expectació que hi havia; així que quan començà a sonar el timbre cridant a sessió, tota aquella multitud envaí la sala d'actes per tal de prendre-hi part.

Oberta la sessió pel president, doctor Rafael Valls, foren aprovats ràpidament la Memòria i el Balanç, i com que ningú no demanava la paraula per a proposar res, es passà al nomenament dels fiscals escrutadors, recaient en els senyors, Badia, Balda i Bases, aixecant-se la sessió i concedint un interval per a preparar l'elecció dels reemplaçants dels senyors Banús, Carulla, Cutchet, Esquibel i Pons, que acabaven llur comanda.

L'acte de l'elecció s'efectuà amb el major ordre i donà el següent resultat:

Titulars per a la Comissió Directiva: Joan L. Tomàs, 229 vots; Francesc P. Bosch, 229; Josep Esquibel, 230; Francesc Carulla, 230, i Jaume Quintà, 230.

Suplents: Gregori J. Silvestre, 224 vots; Salvador Grajales, 217; Leonard Blanch, 224; Florià Bases, 220; Josep Figueras, 220; Josep Oliveras, 221; Miquel Caimari, 220; Lluís Floriach, 219; Jaume Torrelles, 219, i Eduard Casas, 227.

Titulars per al Jurat: Francesc Mariàny, Enric Pons, Joan Anpi i Pere Subirà, 230 vots; Enric Massana, 228.

Suplents: Josep Ribalta, Antoni Móra i Palmir Bases, 230 vots.

Revisadora de comptes: Joventí Claramunt Josep Puig i Josep Canonge, 230 vots.

Suplents: Wenceslau Esplugas i Josep Riera, 230 vots.

Aital resultat, que donà el triomf an els components d'aquesta llista, fou acollit amb aplaudiments pels seus adherents.

L'altra llista obtingué aquest nombre de sufragis:

Titulars per a la Comissió Directiva: Josep Ramoneda, 141 vots; Miquel Gispert, 143; Josep Roca, 142; Ricar Abaria, 141, i Benvingut Cutchet, 141.

Suplents: Angel Balda, 140 vots; L. Ruiz Folguera, 141; Joan Llinàs, 143; Teodor Baús, 140; Enric Rodó, 140; Joan Armengol, 141; Joan Oms, 141; Didac Sanz, 141; Enric Genís, 141, i Rafael Genescà, 141.

Titulars per al Jurat: Antoni Rigau, 140 vots; J. Leonardart Nart, 141; Joan Espinach, 143; Josep Horta, 143, i Josep de Miró, 141.

Suplents: Bernat Fontanet, 141 vots; H. Vila i Vallés, 141, i Lluís Fluriach, 143.

Revisadors de comptes: Josep Almirall, Wenceslau Esplugas i Manuel Valls Sala, 141 vots.

Suplents: Francesc Colomer, 140 vots, i Joan Sagalà, 141.

Es digna de fer-se notar la disciplina amb que actuaren ambdues tendències; lo que evidència que no es votaren persones sinó idees.

No acabarem aquesta petita crònica sense fer constar la satisfacció amb que havem vist tan gran concurrència de socis a l'assemblea, el que demostra, si altra cosa no, l'interès que desperta la bona marxa del CENTRE CATALÀ.

* * *

El dia 19 va tenir lloc la transmissió de càrrecs de la nova Comissió Directiva.

Reunida la Junta sortint, i després d'haver aprovat l'acte de la sessió anterior i alguns assumptes de menor quantia, puix els de major importància els deixà perquè els resolgués la Comissió entrant, foren convidats a passar al saló de sessions els se-

yors Bosch, Quintà i Tomàs, que la integraran, puix els senyors Carulla i Esquibel foren reelegits.

Presentes tots, entrants i sortints, i després de les salutacions de pràctica, el senyor Banús acomiadant-se digué breus paraules desitjant als components de la nova Directiva molt encert en el regiment de la casa; el senyor Pons manifestà que si en algun moment de la seva actuació hagués pronunciat qualche paraule molesta per algun dels components, la donava per no dita, tot i demanant disculpes; i el senyor Cutchet, feu constar que si durant el transcurs d'alguna discussió s'havia mostrat excessivament apassionat i vehement, podien tenir els presents la completa seguretat que ho havia fet amb tota sinceritat i creient servir d'aquesta manera a l'engrandiment i prosperitat del CENTRE.

Acte seguit es retiraren els esmentats senyors.

Com a resultat de l'elecció dels nous titulars, la Comissió Directiva del CENTRE CATALÀ ha quedat integrada de la següent manera:

President, senyor Joan L. Tomàs; vicepresident, senyor Francese Bosch; secretari, senyor Francese Carulla; pro-secretari, senyor Jaume Quintà; tresorer, senyor Vicents Granollers; comptador, senyor Josep Esquibel; bibliotecari, Dr. Ramon Martí. Vocals: Doctor Rafael Valls i senyors Eugeni Campllonch, Antoni Guilà i Felip Obiol.

El dia 25 del corrent va tenir lloc l'àpat amb que la Comissió Directiva, representant un lloable costum, oferia en honor dels membres de la mateixa que havien acabat la llur comanda.

Una quarantena de persones prengueren seient al voltant d'una llarga taula, entre les quals s'hi contaven la majoria dels membres de la Directiva amb el seu president, senyor Tomàs, i els senyors Banús, Cutchet i Pons, als quals anava dedicat l'homenatge.

L'àpat, molt ben servit i que feia honor a la cuina de la casa, es componia del següent: Maionesa de llagostins, Arròs a la Valenciana i Llom amb bolets. Postres: Flam i fruita assortida. Cafè i cigar. Licor. Vins: Blanc i negre.

Durant el dinar, que transcorregué en un ample ambient de fraternal companyonia, es feu ben patent entre els comensals el lloable propòsit d'oblidar les petites males intel·ligències que sempre deixen les lluites electorals en el sí de les entitats i dedicar

llurs esforços al progrés i engrandiment de la CASA DELS CATALANS.

Quan s'hagué acabat, s'aixecà el president del CENTRE, senyors Tomàs, el qual dirigint-se als senyors Banús, Cutchet i Pons, els digué que sentia molt de goig i li era sumament agradós d'oferir-los aquell petit homenatge, que no per ésser de proporcions modestes deixava de tenir una valor encomiable i eloqüent, no solament per les persones que els el dedicaven, sinó perquè, per sobre de totes les coses, era una demostració de sincera i franca companyonia.

“I ara permeteu-me que us digui — continuà — que encara té molta més valor pel fet que aquesta reunió està formada per dos grups que, si bé no senten absolutament els mateixos ideals, ningú em podrà negar que tots els que la formem sentim bategar

Després agrai coralment en nom de tots tres les paraules que en honor d'ells acabava de pronunciar el senyor President del CENTRE, de les quals creia no n'eren mereixedors, ja que s'havien concretat a complir bonament amb els seus deures.

Acabà desitjant a la novella Comissió Directiva molt encert per a poder portar la CASA DELS CATALANS a l'estat d'esplendor que tots voldríem veure-la i a l'ensems a treballar pel bon nom de Catalunya.

Les sinceres i breus paraules del senyor Banús mereixeren els aplaudiments de la concurrència, donant-se per acabat l'acte, del qual en servaran una pregona delectança tots els que hi assistiren.

EL BALL DEL DIA 24

Com cada any, la vetlla del dia 24 del corrent es realitzà a les sales del CENTRE CATALÀ un ball extraordinari per tal d'adherir-se a la data gloriosa que festejava el poble argentí.

Amb tal motiu, la nostra casa es veié concorregudíssima per distingides famílies dels socis i llurs amistats, el que fou causa que hi regnà una animació extraordinària.

Un bon nombre de belles damiselles, esplèndidament abillades amb escaients trajos d'última moda, donaven un tó de distinció que era ben remarcable.

La sala de ball, ornamentada amb els colors argentins i catalans, produïa un bonic eop de vista, augmentant encara la seva suavitat.

El ball fou amenitzat per la orquestra Gianneo, que actua a la casa Gath i Chaves, i que es desenvolupà d'una manera recomenable. Donava goig escoltar-la.

Abans d'acabar-se la primera part, acompanyats al piano pel mestre Bose, tingueren la gentilesa de tocar una sardana, i ho feren amb tota consciència.

Molt bé, *muchachos!*

NOTES

El Quadro escènic té anunciada per al 7 de juny proper la representació de la comèdia en 3 actes de M. Hennequin, traducció de J. Vila Pagès “Les delícies de la llar”.

A més té en estudi la obra en 3 actes de Santiago Russinyol “L'hereu Esecampa”.

—El 30 del corrent tindrà lloc la audició XIV de les vetllades íntimes que amb tan d'èxit es donen en el Saló blanc.

Anirà a càrrec del pianista argentí En Rafael González, abastament conegut com un dels principals virtuoses del piano.

Part dels concorrents a l'àpat que en honor dels senyors Banús, Cutchet i Pons donà la Comissió Directiva el dia 25 del corrent.

l'amor més fervorós i pregon a totes les coses, des de les més petites a les més grans, que són patrimoni sol i exclusiu de la nostra estimada i ben ponderada Catalunya.

“Així, doncs — afegí — com a president del CENTRE CATALÀ i, per tant, representant en aquest acte a tots els associats de la casa, us dono les més expressives mercès per la tasca que heu desenvolupat durant vostra actuació dintre la Comissió Directiva, fent els vots més fervorosos per vostra ventura personal i pel progrés i prosperitat de la nostra terra i del CENTRE CATALÀ”.

El senyor Tomàs acabà el seu parlament, que fou subratllat diverses vegades per les aprovacions dels presents, amb un Visca Catalunya!, contestat amb entusiasme per tots.

Acte seguit s'aixecà el senyor Banús per a contestar en nom propi i en el dels seus companys; el qual començà per felicitar a la Comissió Directiva per la bona pensada d'haver ressuscitat el bell costum d'acomodar als membres de la mateixa que havien acabat la llur tasca amb aquell acte de germanor.

LLIBRES REBUTS PEL CENTRE CATALA

Geologia de Catalunya, per Marcel Chevallier. — Volum I: Els Temps Primaris. (Geografia general de Catalunya, València i Balears; direcció, Pau Vila). Editorial Barcino. Barcelona, 1930.

Job. — Proverbis. — Eclesiasta. — Versió dels textos originals, introduccions i notes del doctor Gumersind Alabard, Pvre.; doctor Carles Cardó, canonge de la Seu de Barcelona, i P. Antoni Maria de Barcelona, O. M. Cap. lector de Sagrada Escriptura. — La Sagrada Bíblia. Antic Testament. Volum VI. Fundació Bíblica Catalana. Barcelona, Editorial Alpha, 1930.

Els Exilats de la Dictadura (reportatges i testimonis), per Francesc Madrid. — Antoni Lòpez, llibreter. Barcelona, 1930.

La Sardana, per Joan Amadeu. — Llibre premiat en el concurs literari "Premi la Sardana", de Barcelona, l'any 1927. Biblioteca La Sardana. III. Barcelona, 1930.

Espigues en Flor (poesies), per Maria Antònia Salvà. — Barcelona, Impremta Altés, 1926.

Narracions (Estampes velles amb visió d'ara), per Santiago Masferrer i Cantó. — Llibreria Catalònia. Barcelona, 1930.

La Uetra vermella (novella nord-americana), per Nathaniel Hawthorne. Trad. d'A. Rovira i Virgili. Edicions Gost. Barcelona, 1930.

L'úlcera gastro-duodenal, pel doctor Josep Lentini Díaz. — Monografies Mèdiques. Any IV. Núm. 25. Barcelona, febrer 1930.

Lues i estats gravídics, per S. Dexeus Font i Miquel S. Salarich. — Monografies Mèdiques' Any IV. Núm. 26. Barcelona, mars de 1929.

Introducció a l'estudi del càncer (primer i segon volums), per F. Duran i Reynals. — Monografies Mèdiques. Any IV. Núms. 27 i 28. Barcelona, abril i maig de 1929.

Malalties de l'aparell respiratori (cicle de conferències), pel doctor Joan Freixas i Freixas. — Monografies Mèdiques. Any IV. Núms. 29 i 30. Barcelona, juny i juliol de 1930.

La hipertensió arterial i el seu tractament, pel doctor Lluís Trias de Bes. — Monografies Mèdiques. Any IV. Núm. 31. Barcelona, agost de 1929.

La diabetis (tractament), pel doctor J. Carrasco Formiguera. Monografies Mèdiques. Any IV. Núm. 32. Barcelona, setembre de 1929.

Diagnòstic i tractament de l'esterilitat femenina (segon volum), pel doctor J. Varel. — Monografies Mèdiques. Any IV. Núm. 35. Barcelona, desembre de 1929.

Barcelona (guia pràctica de la ciutat). Guías P. I. C. S. — Libreria Catalonia. Barcelona. 1929.

ELS CATALANS AL XVI SALO DE LA SOCIETAT D'AQUAREL·LISTES

Els artistes catalans es mostren novament al Saló que cada any organitza la Societat d'Aquarel·listes de Buenos Aires, i afiancen una volta més llur prestigi amb noves troballes tècniques i de color.

El conegut artista Pompeu Audibert presenta els valents gravats que li han donat un fort prestigi dintre la seva especialitat. El pintor Pasqual Ayllon, serva les originals i noves orientacions que a tan bon camí l'han portat. Joan Espí ha donat una nota molt fina i justa de color, que fa esperar del seu bon seny molt belles coses.

Macaya Cantó també batalla amb la noblesa i l'instint tan peculiar dintre d'aquesta família d'artistes, que be podem dir es revela una nova valor. Martí L. Massaguer, l'artista que ens ha fet viure en altres temps tants bells moments, es presenta de nou al Saló, sempre tan turbolent com llavors i amb una finor ben distingida de color. Francesc Ramoneda, ben conegut en aquest país, ens afirma una vegada més la valor de les seves dots de fi pintor. Ernest Valls, amb pintura de força qualitat d'aquarellista i que maneja amb destresa la seva fina tècnica.

Els més calorosos i corals auguris als que tant bellament mostren el seny i el dinamisme d'una raça que per arreu destaca la seva valor.

RAMON SUBIRATS

De nou és entre nosaltres — vingut de Mendoza on resideix — el pintor català en Ramon Subirats. Ha abandonat aquella terra cuiana per fer una volta amb nous treballs; gent Huarpe i Araucans ha portat, i els exhibirà a Montevideo i Rio de Janeiro dintre de poc. També parla de fer una recorreguda per tota l'Amèrica: Sud, Central i Nord, i tornar cap a casa, a la Barcelona dels seus ensomnis.

Benvingut entre nosaltres, i us desitgem molta ventura anant pel món. Visquen molts anys pel bé de la nostra pàtria!

HORA CATALANA

Que transmet el

CENTRE CATALÀ

Estació L. R. 2

(RADIO PRIETO)

Tots els Diumenges de 12 a 1 h.

PEL NOSTRE IDIOMA

VARIES vegades he parlat de com és convenient recatalanitzar els noms propis que l'influència espanyola ha desfigurat. Ultimament s'ha emprés a Catalunya una croada en aquest sentit, i mai no en parlarem massa: no s'ha de parar fins a obtenir resultats definitius.

Una carta de l'amic Pere Redon m'ofereix ocasió avui per reprendre aquest tema. Tractaré d'un cognom conegudíssim i que s'escriu correntment de tal manera que no s'assembla ni de lluny a la manera com s'hauria d'escriure. Diu l'inoblidable amic: "No fa gaires dies, parlant amb l'Amadeu Hurtado vaig dir-li com vós ens corregieu sempre que en el *Soviet* pronunciàvem aquest cognom. *Ortadó* i no *Hurtado*, ens deïeu.

"El senyor Hurtado va contestar-me: "que, efectivament, tenieu raó. Regirant "uns vells papers dels seus avantpassats, "va trobar en el seu arbre genealògic *Ortadó*, que no sap com, va costellanitzar-se fins arribar a l'actual *Hurtado*".

Doncs jo explicaré l'extraordinària transformació. Es divideix en quatre temps, que potser abraçen l'espai de segles.

Primer temps:

Ben segurament que aquest cognom té per origen el poblet d'*Ortodó*, que forma part del municipi de Sere, situat en la petita comarca pirenenca anomenada l'Urgellet, en el bisbat de la Seu d'Urgell. La diferència d'*Ortodó* i *Ortadó*, és dir, la confusió de la *o* àtona amb la vocal neutra (*a e* àtones) no és cosa corrent en català, però es troba algunes vegades com és ara en *hortalà* = *hortalà*, *ordonar* = *ordenar*, *Redon* = *Rodon*; a Malgrat hi ha una muntanyola

que té el mateix nom de la famosa muntanya valenciana Montgó, però allí l'anomenen turó d'en *Mangó*, a Vila-seca, dels melons ens diuen *mulons*. Tenim, doncs, que tant és *Ortadó* com *Ortodó*.

Segon temps:

Un dia, un bon català és interrogat per un funcionari espanyol amb una ploma a la mà: *¿Cómo se llama usted?* — Amadeu Ortadó. I el funcionari espanyol, tot escandalitzant-se de la mala pronunciació dels catalans, escriu amb *o* final el nom de fonts, i potser encara corregint-li piadosament que s'ha de dir *à-mà-dè-dè*, i escriu amb *u* inicial el cognom que ha sentit pronunciar ben clarament, ja que la *o* àtona en el català oriental sona *u*. I veus ací que l'*Ortodó* primitiu s'ha tornat *Urtadó*.

Tercer temps:

La llengua catalana antiga no posava accent gràfic de cap mena en cap mot, i després quan n'ha adoptat l'us, és cosa facilíssima suprimir-lo per inadvertència. Aquesta supressió ja ens va donar *Urtadó*.

Quart temps:

En aquest, de segur que hi intervé el mestre d'escola, espanyol o espanyolista, puix si és català, com si no ho fos: ell sap molt bé l'història d'Espanya i la Gramàtica Castellana i posa, com és la seva obligació, totes dues ciències al servei de la puresa del cognom del seu deixeble, en fer-li afegir una *h*: *Hurtado*. I ja tenim la família catalana convertida en descendent dels il·lustres *Hurtado* de Mendoza, glòria de Castella.

Melcior CASES.

L'EXPOSICIO DE BARCELONA

UN EXPLENDID PERO COSTOS ESFORÇ DEL POBLE CATALA

RES no reflecteix tant el caràcter d'un poble com els seus refranys. Els breus i sentenciosos apotegmes que cauen àgilment dels llavis de l'home corrent són essència destil·lada de segles d'observació i anàlisi propis; són joiells de saviesa transmesos de generació en generació, que expressen les creències, la ètica, els costums, l'esperit d'un poble.

Per a tothom, la paraula *demà* ha condensat el caràcter indolent del poble espanyol. Els espanyols han estat sempre reaccionaris. Els escriptors espanyols que del segle XVIII ençà han descrit les passades grandeses d'Espanya, conclouen en el fatalistic epitafi: *Hispania fuit. La indústria i el comerç eren ocupacions desdenyades, i així ho expressa el sentenciós proverbi: Iglesia o mar o casa real, quien quiera medrar.*

El dur treballar no és tingut en gran estima pels espanyols. Un dels seus refranys ho diu: *Más vale al que Dios ayuda que al que mucho madruga.* Ells creuen que la sort rendeix més que l'honest treball, i molts de llurs proverbis reflecteixen aquesta convicció: *Contra fortuna no vale arte ninguna; Al desdichado poco le vale ser esforzado; Fortuna te dá Dios, hijo, que el saber poco te vale; Poco te importa ser sabio, si no fueres venturoso.* I pel que toca a la ambició, la seva vàlua està tassada pel proverbi: *¿Para qué afanarse? El que ha nacido para ochavo no puede llegar a cuarto.*

Davant de totes aquestes mostres del temperament dilatori dels espanyols, de llur satisfacció amb les coses tal com són, de llur escepticisme sobre l'eficàcia del treball assidu, hom rep un xoc de sorpreses davant de l'esplèndida demostració d'energia manifestada recentment a Barcelona, on una exposició internacional, de magnitud que rivalitza amb les de París, Londres o Chicago, ha estat realitzada per a exemple del món enter. Als dos dies, però, de romandre a Barcelona, hom troba explicat l'enigma, puix quan el visitant deixa l'Exposició se'n porta una especial admiració i respecte per un particular i distint tipus d'espanyol: un espanyol que creu en el treball i el progrés: un català.

Catalunya té la seva manera particular de veure les coses. Ja en el temps de la guerra amb els Estats Units replicava al crít castellà de: *Espanya sap morir, Catalunya sap viure.* El punt de vista català ha estat sempre l'oposat al de l'espanyol o castellà. Madrid governa i les províncies són passives. Catalunya té personalitat i no perd ocasió d'afirmar-la. Barcelona paga en impostos al govern una setena part del pressupost nacional, i no rep pràcticament res en canvi, ja que el cost de les defen-

(La revista nord-americana *The Architectural Forum*, la més important del seu país i probablement del món sobre Qüestions tècniques d'arquitectura, ha publicat en el seu nombre de novembre passat el present article, traduït expressament per CATALONIA.

ses militars, del millorament del port, etc., han estat cobertes enterament per la Municipalitat.

El poble català ocupa la part oriental de la península i les Illes Balears, i Catalunya s'extén sobre uns 68.000 quilòmetres quadrats, un territori tres vegades més gran que Bèlgica. La població excedeix a sis milions, i ja en 1885 va ésser presentada al rei una petició d'autonomia. Li va ésser negada, i llavors es fa formar un partit separatista, el nombre d'adeptes del qual creix diàriament. Els catalans són primer catalans, després catalans i sempre catalans. Tenen el seu propi idioma, i imprimeixen llurs llibres en català. Ells carregaran amb el cost de l'Exposició — un cost ruïnós — però seran reconeguts per tot el món. Els contribuents de Barcelona porten ja desemborsats 160 milions de pessetes per a la construcció i manteniment de l'Exposició i d'aquesta suma només 10 milions han estat aportats per l'Estat. Els catalans ens diuen que l'Exposició de Sevilla va ésser deliberadament fomentada i els seus promotors ajudats financerament pel govern per tal d'entrebancar els promotors de l'Exposició de Barcelona, doblegar l'orgull català i invalidar la seva propaganda. L'esperit regional és fort a Barcelona i potser per això sigui exagerada la precedent interpretació, però no és un secret que Madrid està gelosa de Barcelona i enveja la seva prosperitat.

El que ha augmentat el cost i la magnificència de l'Exposició és el fet que l'únic paratge disponible per a ella era el costat de la muntanya de Montjuïc que domina a Barcelona pel sud. Una àrea de 400 acres de vessant va haver d'ésser convertida en un sumtuós parc escalonat en sèries de terrasses connectades per suaus pendents. L'arquitecte paisatgista director de París, M. Forrestier, va ésser cridat a l'efecte, i no hi ha dubte que ha dotat Barcelona d'una tan noble sèrie de jardins escalonats com puguin trobar-se en qualsevol part d'Europa. Queda amb tot el fet que el pare de Montjuïc es traçat sobre el pendent d'una elevada muntanya, i que el seu ascens implica certa fatiga. Els visitants de l'Exposició que la contemplen en la direcció determinada per llurs projectistes, de la base cap a l'altura, tenen un laboratori temps per a fer-ho; i el mirar-la venint des de dalt té l'inconvenient de veu-

re els edificis pels fons o des d'angles no considerats pels arquitectes.

La porta monumental de l'Exposició és a la base de la muntanya de Montjuïc. Dona accés a una plaça oval, denominada Plaça d'Espanya, en el centre de la qual hi ha una font monumental dibuixada per l'arquitecte Josep Maria Pujol, amb escultures de Miquel Blai, que simbolitzen el Tejo, el Guadalquivir i l'Ebre. Del costat de la plaça on hi ha la porta, dos edificis amb columnates serveixen d'ales a dues torres rectangulars que s'eleven a 47 metres d'altura, inspirades evidentment en el Campanile de Venècia. Les estructures que flanquegen aquestes dues torres són construïdes en curva còncava, amb un peristil Renaixement en el Palau del Transport, i un peristil grec en el Palau del Vestit. El primer té com arquitectes A. Florensa i S. d'Azua, i el segon J. M. Pujol i A. Calzada. Res de particularment original no hi ha en ells, puix reflecteixen, com molts dels edificis de l'Exposició, un respecte per la tradició i estriete seguiment dels models del passat. La influència de l'Exposició d'Arts Modernes de 1925 a París, no s'ha fet sentir en els arquitectes de la de Barcelona.

Sobre l'aix de l'entrada monumental es perllonga una àmplia avinguda, a l'extrem de la qual, sobre una elevació de varis centenars de peus assolida pel visitant mitjançant l'ascens d'un miler d'escalons disposats a ambdós costats d'una ampla cascada, hi ha el clou de l'Exposició: el Palau Nacional, un imponent edifici que cobreix 32 mil metres quadrats i conté un auditori de 20.000 seients. Aquesta és ja una ben equilibrada estructura dibuixada per Enric Catà i Pere Cerdà sobre dos models perfectament bons: l'Escorial i Sant Pere de Roma. Te torres laterals que s'eleven a 60 metres de dibuix algun tant adornat, però el conjunt s'imposa amb la seva perfecta regularitat i no ofèn la vista a menys que la manca d'inventiva i originalitat es consideri ofensiva.

Si així fos, els modernistes criticaran el Palau de l'Estat, de l'arquitecte Darder, que és en allò que és principal, una fidel reproducció del Palau Monterrey de Salamanca, i el Palau de les Diputacions de l'arquitecte Enric Sagnier, una agradable estructura simètrica d'arquitectura gòtico-plateresca, el prototipus de la qual pot trobar-se en molts ajuntaments espanyols. Aquesta subjecció a les antigues fórmules és menys aparent en el Palau de les Arts Textils, de Joan Roig i E. Canosa, encara que ací també una usual cornisa renaixement espanyol marca la línia de la coberta. Ni el Palau de les Arts Gràfiques ni el de les Arts Industrials i Aplicades, de Manuel Puig i M. Cadés, que amalgamen el renaixement i el barroc, tenen res que els recomani. El Pa-

velló de la Ciutat de Barcelona, de Josep Godai, té característica personalitat i la seva fatxada de rajols, ornamentada amb esculpures de bronzo daurat i amb una *loggia* superior en proporció perfecta amb la divisió simètrica de l'edifici en dos pisos, és agradable.

Perfectament adequats i decorosament ortodoxos són els altres edificis menors, dibuixats tots amb obediència a la tradició. Pot ésser feta menció del Palau de l'Art Modern, que ho és tot menys modern, i del Pavelló Reial, que és un èxit major cromàticament que no pas arquitectònicament.

No ha mancat a l'esforç de Barcelona la cooperació de les nacions estrangeres. Itàlia, Bèlgica, França, Alemanya, Hongria, Dinamarca, Noruega i Iugoslàvia hi tenen edificis d'exhibició, però només Itàlia, Bèlgica i França han erigit pavellons que es destaquin. El pavelló de França, obra de Georges Wibo, és d'una arquitectura moderna atemperada. El d'Itàlia té més pretensions. Cobreix 4.500 metres quadrats i és ric en marbres i mosaics, mentre el de Bèlgica, per l'arquitecte Werhelle, és del pur

estil flamenc de l'època en que Espanya dominava sobre Flandes. Quant als Estats Units, brillen per la llur absència. Sembla que, estant representats a Sevilla, no varen poder arranjarse per estar representats a Barcelona també. En conseqüència, les signatures americanes que exhibeixen, tenen llurs manufactures escampades en varis i diversos edificis: Agricultura, Maquinària, Arts Decoratives, etc.

Cap article sobre l'Exposició no seria complet si no prengué en compte una de les *concessions* de l'Exposició — una empresa privada que percep bitllet d'entrada addicional — consistent en una sèrie de fidels reproduccions, exemples de la més pintoresca i característica arquitectura espanyola. El visitant es troba de sobte transportat a algun antic barri de Castella o Aragó, o bé passeja per un tortuós carreró andalús per arribar a una torre d'església del més pur estil mudèjar-aragonès, una còpia del campanar d'Ulebo, en la província de Saragossa. O bé podrà contemplar danses natives amb trajos populars en una plaça major típica d'un miler semblants a

ella que es troben en cada província d'Espanya, amb la seva Casa de l'Ajuntament, en aquest cas una reproducció de la de Valldeoures, en la província de Terol. Hi ha una porta de ciutat, còpia en menor escala de la famosa Puerta de San Vicente d'Àvila, i el total dels 20.000 metres quadrats del Poble Espanyol són rodejats per una antiga muralla. Al llarg dels carrers i als costats de la plaça hi ha establiments típics, hostals i cases de veïnat, habitades per suposats veïns de les particulars províncies representades, que serveixen plats regionals i venen regionals productes.

La mà i l'ull directius que van seleccionar les varies unitats arquitectòniques per a la llur reproducció, mereixen ésser felicitats no solament per la selecció feta sinó encara per l'habilitat mostrada en reunir-les sense que mai apareixi anacronisme. Quan un home és entre els murs del Poble Espanyol, és en la vella Espanya, completament intacta pel progrés.

William Francklyn Paris.

RECORRENT L'EXPOSICIO

(De la pàg. 16)

gual producte; porcel·lanes tècniques i artístiques; pisa de totes menes; coberts i servei de taula d'argent anglès i de llei; cristalleria artística i comercial; objectes d'ambre; figures artístiques d'ornament; llibres il·lustrats per a infants; nines de roba; marcs artístics; gerros de terrissa i ceràmica esmaltada.

Espanya hi té: Joiells i pedres precioses; productes masotològics per a millorament de l'estètica humana; fanals i ornaments de paper; perfums; nines de porcellana, cartó i drap; vitralls artístics; calçat de luxe; pentinats models; matèries aromoses; objectes d'argent; ceràmiques; flors artificials; cerralleria d'art; pantalles de seda i de pergami; medallons; instruments de música; fotografies esmaltades; mosaics de fusta; productes del ciment; tapisseries; mobles de luxe i comercials; articles esmaltats; coixins i nines de saló; bronzos d'art; teixits decoratius; miniatures; dibuix i pintura aplicada a l'indústria; sabons olorosos i corrents; llànties de metall i de vidre; obres editorials; sastreia de luxe; objectes artístics; marcs de metall i de fusta; articles de pells naturals i imitació; llindeums; reproduccions artístiques damunt de tela; abrics de pell; paviments de suro; pianos i pianoles; objectes de cel·luloide; metalls damasquinats; articles d'Eibar; porcel·lanes de València; escultura decorativa; arts religioses; ornaments eclesiàstics; motlures de totes menes; estampes; guitarres; objectes de cristall, mig cristall i vidre; aparells fotogràfics; instruments de música; ferros repujats; miralls; joguines per a Carnaval; servei de cuina; bomboneres; productes de la pirodènia; automòbils i cotxes per a nens;

cautxú i derivats; reixes artístiques; pandòplies; jocs de saló; futes tornejadades; llits i somiers; articles de zenc, i tapisos i catifes.

Itàlia ofereix: Cistelles; portes artístiques de ferro; llums de totes menes; llànties murals i de sobretaula; florers; objectes de cristall venecià; vasos, anfores, plats i figures artístiques; rellotges; majòliques; aranyes de cristall; objectes d'alumini; catifes i tapisos d'art toscà; canelobres de metall i de fusta; quincalla; cristalls tallats; vaixelles; teixits de cotó i de llana; sedes artificials i naturals; brocatells i velluts; estampats artístics; sedes aerografiades; tovalles, tovallons i llençols brodats; serveis de cafè i de te; mocadors brodats i estampats; bosses; tapisseries artístiques; instruments de música; paraigües i ombelles; mosaics romans; objectes de coral; camafeus; argenteria; construccions d'edificis de fusta; metalls treballats; ceràmiques; vitralls d'art; cuirs repujats; mobles de luxe; alabastres i porcel·lanes decoratives i reproduccions de quadros i tapisos.

Suïssa exposa: Pianos i pianoles de totes menes i instruments de música.

Estats Units, té instal·lacions de bàscules; màquines d'escriure; objectes d'escriptori; papers; edicions artístiques; instruments de música; màquines calculadores; pales de tennis; material per a oficines; màquines per a relligar; material litogràfic; mobles d'acer, i tot quant es precisa per a la modernització de despatxos i escriptoris.

En la Sala central s'exposa una col·lecció important d'imatges del Sagrat Cor de Jesús tallades per artistes que opten al premi establert al respecte; emprò n'hi ha algu-

nes de tècnica tan especial, que han tingut d'ésser declarades fora de concurs per haver ferit la susceptibilitat del catòlics esculpors que cerquen en les imatges sagrades normes purament decoratives.

Verament, aquestes deu jornades ens han cansat de camés i de cap. Dintre d'aquests palaus tan grans manquen mitjans de transport per dur al visitant d'un cantó a l'altre. Això seria la darrera paraula de la comoditat. Seiem una mica i contemplem les fonts màgiques i llurs efectes lluminosos. Són tan meravellosos, que hom no es cansaria de veure'ls mai.

Pler a pleret avancem per l'avinguda de Maria Cristiana, i eixim novament a la plaça d'Espanya amb l'ànima rublerta d'entusiasme, conveçuts d'haver vist quelcom excepcional.

Ramon CARALT.

Lo
mejor
en

Alta Calidad

Importadores:
Zabaleta, Mas y Arando
Rivadavia 878

DE TALLS MÍNIMS

Si l'horitzó és cobert per núvols foscos, d'aquells que, per llur especial figuració, denoten la imminència d'un canvi radical en la situació atmosfèrica, el primer que fa el pagès és guardar tot allò que no admet cap inclemència del temps. Per això són comptats els pagesos que treballen a pura pèrdua.

Els esperançats que creuen en la màgica i la paraula dels homes. tenen una mena de font miraculosa en l'ànima que els dona, quan més necessiten el bàlsam de la conformació, un rajolí de fe i un raig a gàrgol ple de desengany.

Un home que havia tingut en el transcurs de la seva vida ocasió d'esbrinar a fons quin era el desig més fervent de tots els seus amics i companys, certa vegada va sentir-se tan cohibit d'ésser qui era, que va començar per dir-los, sense rancúnia, la seva intenció de deixar de pertànyer a la colla. Naturalment: ell amb això va tenir-ne prou, però els amics i companys, per simple fórmula, van restar bocadabats, com les magranes de la falla.

Hi havia gran interès a posar en clar una actitud un xic inconvenient de certa personalitat de màxim relleu. A l'entorn de l'assumpte s'havia format un gros misteri, puix es tractava de tapar, amb la túnica de l'oblit, tot allò que hauria estat capaç de tòrcer, d'una manera irreparable, la performança ascendent de l'inculpat.

Tal com havien arribat les coses, no hi havia altra solució sinó valer-se dels mitjans habituals, emprats per salvar reputacions en perill. I una vegada que el personatge va veure's les orelles, sense cap

compliment, va fer com si realment no hagués succeït res.

Si la política fos catalogada com una de les belles arts, ben segur que no fóra tan desitjada pels homes. Existiria una por instintiva de caure en les mans, o plomes, esmicoladores dels crítics. Però la política no és res d'això. Aquí radica, doncs, l'interès dels homes per rabejar-s'hi.

La caiguda de la dictadura, a Espanya, fins ara ha estat una decepció. La majoria dels espanyols, per no dir tots, creien que, una vegada acabada la tongada dictatorial, de seguida vindria l'era de la llibertat.

Sembla talment que s'hagi perdut la qualitat innata d'allò que se'n diu malfiança. Perquè, si hom parteix de la base que ningú, per humil que sigui, no permetrà mai una intervenció activa en els seus interessos, així els homes de la dictadura han fet de manera de collar els resorts per tal de no afluir massa l'entusiasme de la gent espanyola.

Una de les coses més notables dels aldarulls dels estudiants, a Madrid, ha estat la dèria gairebé morbosa de hissar el drap roig, com si no tinguessin, per a aquesta mena d'exterioritzacions, la bandera invencible de llur joventut.

Si hi hagués una consciència formada d'allò que representa la fe en un ideal de llibertat, s'hauria de començar per alliberar-nos d'una càrrega de prejudicis que, sense voler-ho, ens aixafen la voluntat per defensar-los.

Un home que ja havia arribat a la conclusió que la vida té per a tots un significat distint, va trobar-se una vegada amb un altre home que creia tot el contrari.

Per abreujar raons, va dir-li: — Si fossiu del meu tarannà, potser arribariem a entendre'ns!

La cosa que més ens raca, és d'ésser posats entre allò que, vulgarment, s'anomena espasa i paret. Si fóssim dotats d'un poder sobrenatural que ens permetés de veure'ns allunyats d'aquesta disjuntiva, en certa manera ferotge, la nostra condició fóra tot una altra, perquè en fariem molt d'ús; i, a més a més, això ens apropiaria, com a complement, a la condició dels privilegiats.

Si es té en compte que la situació política d'arreu del món està, si fa o no fa, en idèntiques rampes d'intranquil·litat, degut t'què ja comença una altra vegada allò del prurit de la malfiança recíproca entre els pobles, s'arriba de seguida a la conclusió que, per a això, hauria valgut més no

acabar la guerra dita, pomposament, mundial, d'ara fa dotze anys.

La vida que porta l'home que per una determinada causa s'ha vist obligat a sortir del tranc regular que li ha assenyalat els seus mitjans o la seva capacitat, sense voler-ho, es troba en què tot se li fa pesat: fins la voluntat mateixa que ha de tenir per aconseguir certa quietud d'esperit.

Quan un hom llegeix certes facècies que fan referència a actituds més o mesys arbitràries d'homes que sempre han estat sants de la pròpia devoció, succeix que, per grossa que sigui l'atzagaïada, mai no s'arriba a proferir el blasme cru, perquè hi ha el llevat de les impressions primícies.

Si per cas esbrinèssim una mica la situació actual de la nostra terra, en allò que fa referència al seu desvetllament després de la dictadura, veuríem que ha estat una cosa molt falaguera i, al mateix temps, molt posada a to. Ara, que, la dictadura, va ésser un organisme capaç de desballestar els més grans interessos catalans. Per això s'ha donat en dir que la seva obra serà perdurable, en el sentit estricte del que fa referència a Catalunya.

Si la fòbia anticatalana de *don Miguel* és sincera, cosa que, en certa manera, no és del tot versemblant, per allò que ens coneix massa, hauria arribat l'hora de retreure-li que, ell, més que ningú, és qui hauria d'ésser neutral en aquesta qüestió. El seu temperament, donat a la polèmica, li ho agrairia, perquè no hauria d'heure-se-les amb un afer de semblant magnitud.

Pere PARIS.

LLIBRES

DIARIS I REVISTES
Publicacions Catalanes

—
NOVETAT EXTRAORDINÀRIA

CATALUNYA
DESCOBRIDORA D'AMERICA

per R. Carreras i Valls
Val . . . \$3.50
correu \$ 0.25

H. VILA i VALLÈS

DONATO ALVAREZ 2652 - Buenos Aires

Representant a Rosari-CONRAD TORRA-Rioja 1889

LARI

PER M. BANDRANAS PALA

ILUSTRACIO ELICEO MACAYA

HAURIEU dit que Lari havia nascut amb l'escopeta penjada al muscle. La duia sempre de boca a terra i n'estava gelós, a l'extrem que se li corvava l'esquena de tant mirar el cap del canó.

El que no se sap ben bé, és si a mida que ell creixia, l'escopeta s'allargava, i com ni per dormir se'n desfeia, no us costarà pas de creure que cos i escopeta eren una mateixa cosa.

Era sorrut i esquerp. Quan els bailets dels voltants el veien travessar pel camí ral, feixes amunt, cap a l'avellaneda, li cantaven:

Pim, pam, pum, se'n va a cacera,
no li aneu pas al darrera.
Pim, pam, pum, se'n va a caçar
i qui sap si en tornarà.

A corre-cuita s'amagaven en qualque parret o tanca per la por al tret, que ràpidament els engegava. Tothom el temia. Els seus pares, preguntant-se si tenia parió en la família, trobaren que s'assemblava força amb l'oncle Tonic, que es morí de fam corrent al darrera d'una llebre.

Com us deia, era pels volts de Santa Magdalena, quan feixes amunt, camí de l'avellaneda, trobà al seu amic Cisquet.

Amic?, direu vosaltres. Sí, amic, i estranyeu-vos-en; boníssim pels quatre costats. Es que Deu es complau a posar en el nostre camí eriaures de distints sentiments, per al millorament de la seva obra.

—On vas, Lari?

—A l'avellaneda. Vols venir-hi?

—En tornaràs aviat?

—A les quatre.

—Dones, sí; t'hi acompanyo.

I feren via amunt. Pel camí passà un gos sense amo, famolenc, i Lari, que no donà temps a l'observació de Cisquet, li clavà un tret, i el gos, malferit, s'arrossegà fins a amagar-se darrera unes mates d'arbòc. Cisquet, li feu veure el seu mal cor, i corregué, tot seguit a ajudar el gos. Ja era mort.

Camienaren bona estona, sense dir-se un mot i arribaren a l'avellaneda. El sol era foc i la terra una brasa.

Al cim de la barraca, hi havia un llagardaix endormiscat.

Una sargantana, que prenia el sol, li feia l'ullet, perquè no s'adormís del tot. Lari, tan bon punt s'adonà del llagardaix, li encarà l'escopeta. El llagardaix, que comprengué el moviment, com un llampec s'en-dinsà al forat de la sargantana. Foll de ràbia, Lari agafà la baqueta, la ficà al forat i vingà burxar.

No feu pas cas dels reptes de Cisquet, burxà fins a cansar-se, i quan li semblà que l'havia mort, es tombà satisfet i digué a Cisquet:

—No l'he pogut matar a fora i l'he mort a dins.

En tornar a col·locar la baqueta a l'arma, cometé l'imprudència de repenjar el seu cos en el canó i per un mal joc del genoll, tocà el gallet, sortí el tir i li entrà en ple pit.

—M'he matat!—exclamà, i caigué, mort, als braços de Cisquet.

Era la fi que tenia de fer, qui com ell, es passà el temps engegant trets a dreta i esquerra, pel sol fet de satisfer els seus mals sentiments i perversos instints.

Era pels volts de Santa Magdalena. L'avellaneda estava esplèndida. La boca es feia aigua en contemplar el magnífic esclat del fruit saborós. La gent hi passava de llarg, car temia l'ombra d'en Lari, que la vetllava nit i dia.

Quan ell enfilava cap a l'avellaneda, el pressentiment que hi trobaria algú, el feia caminar adalerat. Amb quin malèfic goig s'amagava darrera les plantes d'avellaner; l'escopeta al punt de dalt, el cap redreçat, l'esquena corvada i el pas de feli, avançava per entre les clarianes, amb ulls espurnejants i la boca oberta. De quan en quan s'aturava, aguantant-se l'alè i ensumant el rastre com un gos llebrer. I en arribar a la barraca, es comprimia els punys amb ràbia, per no haver pogut engegar l'escopeta. S'asseia al peu de l'entrada, amb l'arma a les mans, i el temps fugia i ell es desesprava de l'inútil aguit.

M. BANDRANAS PALA.

CRONIQUE BARCELONINES

(De la pág. 11)

La companyia presentà un conjunt poques vegades vist.

Fontanals arranjà un decorat verament sintètic i a l'ensem descriptiu.

També "La taverna d'en Maiol", estrenada al Nou, fou tot un èxit.

Sobressortiren Josep Llimona i la tiple Rosa Cano Fontseré, que mostrà grans condicions per al conreu del treball dramàtic, cosa bastant estranya entre gent de sarueta.

Les estrenes de Novetats, Romea i Espanyol agradaren.

S'ha inaugurat, a la Sala Barcino, la XXVI exposició de pintures oferta per la Societat Artística i Literària de Catalunya.

En ella es troben meravelloses teles de Baixeras, Casas Abarca, Tamburini, Rauric, Meifren, Tolosa, Galofre Oller, Martí Garcés, Vidal Quadras, Moia i altres; ofereixen un encisador efecte d'harmonia i llum un oli de Mongrell que representa un noi ficant-se a l'aigua i la guitarrista de Carles Vázquez.

Borrell i Nicolau ha obert a El Camarin una exposició d'escultures, algunes ben notables, entre elles el bust en marbre de Santiago Rossinyol.

A la Sala Parés ha exposat el pintor Josep Guardiola, en mig d'esplendoroses peces de ceràmica, varis quadros en els quals esmerça el seu variat i fort talent.

També Lola Anglada ens ha ofert a la mateixa Sala, a benefici propresos de Garraf, una col·lecció de dibuixos interessants que s'han venut desseguida i a bons preus.

La casa Busquets anuncia l'exposició de teles del malaguanyat pintor Gaietà Zurrén, que es va especialitzar en la pintura de flors.

Les Galeries Laietanes presenta el pintor eibissenc Josep Tarrés, que ens ofereix una sèrie de carrers assolats de l'illa blanca.

Lluís Mosquera exposa també, a les mateixes Galeries, quatre teles de ferma concepció.

I finalment, el pintor Pruna, d'escola ultra-realista, ens dona a les Galeries Arenyes, una palesa mostra del seu excepcional enginy.

Ramon CARALT.

NOTICIARI DE CATALUNYA

Sant Feliu de Guíxols

Els vint-i-set vaixells entrats al port durant el passat mes d'abril, carregaren 1.907.741 quilos de mercaderies (deixalles de suro, taps i aglomerats, llana de suro, fusta de pi i àcid tartàric) i descarregaren 4.573.928 quilos de càrrega general: sal i conserves, suro en planxes, pasta de fusta, carbó mineral, garrofes i altres mercaderies.

El pintor Vicents Miquel, l'aquarellista en Pere Gorro i potser algun altre artista, faran conjuntament una exposició a la nostra ciutat durant el pròxim estiu.

Degudament aprovats per la superioritat els estatuts que hauran de regir la novella entitat Casal Llevantí, tingué lloc una reunió als Banys de Sant Telm per tal de procedir al nomenament de la seva primera Junta Directiva.

Aquesta entitat, que, com és sabut, ha adquirit l'edifici que avui ocupa el casino "El Guixolense", s'estatjarà interinament, i fins que aquest deixi lliure l'edifici local, als Banys de Sant Telm.

Girona

Als Jocs Florals que sostenen els amants de la literatura catalana del "Gent Tort" de Perpinyà, ha obtingut el primer premi ofert per l'Ajuntament de Barcelona, ademés de la Flor Natural mossèn Bartomeu Barceló, el qual, d'acord amb el Consistori, elegirà Reina dels Poetes.

Mossèn Barceló és fill de Palma de Mallorca, i des de que fou exiliat per la dictadura resideix al balneari del Boló.

S'està preparant un festival sardanístic organitzat pel Foment de la Sardana, a benefici del monument a en Pep Ventura, el que tindrà lloc al Pare de Figueres.

Hi prendran part les cobles La Principal, de La Bisbal; Els Montgrins, de Torroella; La Selvatana, de Cassà, i Antiga Pep, de Figueres.

El grup "Amics de les Arts" ha fet una crida convidant al veïnat a contribuir a la subscripció que ha obert per tal d'erigir un monument al malagunyat escriptor F. Aguilar.

L'Aguilar fou un gran artista del qual Girona pot enorgullir-se. Mort als 22 anys, les seves obres es presenten com en una plena maduresa.

A la reunió celebrada a l'Ajuntament per la Societat Econòmica d'Amics del País per a tractar de la construcció d'un camp d'aviació, s'acordà designar una comissió perquè realitzi els treballs necessaris per a portar a terme aquesta idea.

Vic

Pròxim a aparèixer l'anunciat *Diari de Vic*, ha fet públic el manifest del qual reproduïm alguns paragrafs que esbossen el seu programa:

"*Diari de Vic* vol i aspira a convertir-se en el portanveu de tots els estaments de la ciutat i, naturalment que en dir tots els estaments, deixem exclosos, per dret de selecció, aquells als quals llur turpitud o mala fè, els posa al marge de totes les nobles manifestacions ciutadanes. Afortunadament, a la nostra Plana de Vic, terra de lleialtat, són una minoria insignificant els insincers i els deslleials.

"*Diari de Vic* vol i aspira a unir totes les veus comarcals, àdhuc aquelles que fins avui havien restat apartades del moviment català: les simpàtiques veus femenines, que d'una manera tan eloqüent acaben de manifestar-se amb motiu del plebiscit pro Amnistia; la veu dels nostres pagesos i la dels nostres obrers.

"*Diari de Vic* vol rebre tots els batecs de la Plana, vol sentir totes les palpitations dels seus estaments, vol fer-se ressò de tots els seus problemes, vol ajudar a cercar solucions harmòniques a tots els conflictes que a la nostra Plana es puguin plantejar, ja siguin econòmics, polítics, socials o agrícoles. Per arribar-hi, *Diari de Vic* s'inspirarà sempre en els principis de Justícia, Llibertat i Democràcia."

L'Escala

En pocs dies s'han donat en aquesta vila dues conferències de caràcter cultural.

Els oradors han estat els coneguts publicistes Angel Semblancat i Pere Serra. Per a dintre de poc estan anunciades altres conferències a càrrec de coneguts oradors, que deixondiran l'ambient aclaparador que ha planat sobre la nostra vila du el temps de la dictadura.

Torelló

El conegut literat Joan Puig i Ferrer va donar una interessant conferència al circol recreatiu La Unió, d'aquesta vila.

Dissertà sobre el tema "La literatura i el poble". Va explicar el conferenciant la necessitat de llegir bons llibres, i digué que els fruits immediats d'aquestes lectures, ultra el coneixement que de sí mateix obtenia el lector, es traduïen en l'assoliment de les llibertats que tots els pobles cultes tenen dret a tenir.

Féu una encertada rescensió de la mena de literatura que es produïa abans de la gran guerra, i comparant-la amb la de la postguerra, trobà que hem guanyat molt en el sentit d'ésser els autors més reals, sincers i de cara al seu poble.

El públic, que omplia la sala, va premiar amb llargs aplaudi-

ments la disquisició de Puig i Ferrer.

Villarrodona

La Societat de Treballadors Agrícoles d'aquesta vila va ésser visitada pel director de *La Nau*, senyor Rovira i Virgili, qui acompanyat pels senyors Macià Mallol, Pere Lloret i N. Gelabert, està fent una excursió de propaganda nacionalista pel Penadès, Conca de Barbarà i Camp de Tarragona.

Aprofitant l'avinentsa, s'organitzà un acte d'afirmació nacionalista republicana, en el que parlaren el senyor Eduard Casabona, que el presidí, i els senyors abans anomenats.

Abans de començar l'acte visitaren el Celler Cooperatiu, la Caixa de Crèdit i l'Escola, fundats i sostinguts per la Societat de Treballadors Agrícoles, de les quals en Rovira i Virgili digué que formen la trilogia fonamental de l'Agricultura: Producció, Crèdit i Cultura.

Sabadell

La Lliga Regionalista d'aquesta ciutat té en projecte la celebració d'algunes conferències polítiques, la primera de les quals anirà a càrrec del membre de la Junta d'Acció Política de la Lliga Regionalista de Barcelona senyor Lluís Duran i Ventosa.

Hom diu que a escoltar la dissertació del senyor Duran i Ventosa hi acudiran moltes personalitats regionalistes de tot Catalunya.

Olesa de Montserrat

"La Passió" d'aquest any ha tingut molt d'èxit. Milers de persones d'arreu de casa nostra visitaren Olesa omplent de gom a gom el teatre.

El senyor Valldeseres, de qui no hem de fer l'elogi, puix és prou conegut pel seu treball acurat en el paper de Crist; el senyor B. Margarit (Sant Pere); el senyor Canyadell (Sant Joan); F. Duran (Judes), igual que els senyors Vilà, Canyadell, Duran S., Bau., Duran J., F. Boada i tots els altres es portaren molt bé.

La senyora Rodríguez féu una Mare de Déu plena de caràcter.

Vilaseca

Donà una conferència a l'Ateneu sobre el "Sentit lliberal de la cultura" el doctor Jaume Aiguadé i Miró, el qual fou presentat en breus i cordials paraules pel president senyor Andreu i Cabestany.

Féu esment de l'afany de Catalunya durant el temps del directori en dedicar totes les activitats populars a la cultura en un conreu de la seva ànima que s'esbravava així de les humiliacions que sofria.

Acabà dient que era hora que

aquella cultura tresorejada donés el seu fruit.

Valls

Va aparèixer trencada la plaça que donava el nom de Plaça General Barrera a la de la Caserna de Cavalleria, i que havia estat col·locada en temps de la dictadura per l'alcaldia del senyor Joan Cases.

Vilanova i Geltrú

Amb un ple a vessar tingué lloc al teatre Bosc el concert de l'Orfeó Cossetània, resultant tot un èxit.

La direcció que sabé donar-li el mestre Bosser i la ajustada interpretació de la massa orfeònica, féu que aquest acte resultés interessantíssim, del qual els vilanovins que el presenciaren ser-varen un gran record.

La tanda de conferències que té preparada el Centre Republicà Federal d'aquesta vila, començà el prop passat divendres amb la dissertació que sobre "Renovació social i cultural" feu el doctor Leandre Cervera.

Torroella de Montgrí

El pintor Sert, abastament conegut per les seves esplèndides decoracions murals, ha fet propostes a l'Ajuntament d'aquesta vila per la compra del castell de Montgrí.

Es proposa, al mateix temps que es procedeixi a la seva conservació, construir una carretera per al fàcil accés i plantar arbres per aquells contorns.

Olot

S'ha celebrat la reobertura del Casal Català, que fou clausurat per la dictadura el 9 d'octubre de 1923.

Hi assistiren nombroses representacions de Besalú, Sant Feliu, Les Planes i altres pobles comarcals.

Parlaren els senyors Rigola, Vilanova, Agustí, Figueres, Capdevila i finalment el diputat provincial Masramon.

Regnà en la reunió un entusiasme remarcable. Fou nomenada novament l'antiga Junta i s'acordà trametre un telegrama demanant l'ampliació de l'amnistia i la alliberació de tots els presos polítics i socials.

Tarragona

Ha quedat construït el nou pavelló per al transformador dels serveis elèctrics del port. Això permetrà d'enderrocar el que fou bastit primerament al mig del passeig alt del moll, i que tan censurat fou per tothom. Al lloc que aquest deixarà lliure s'hi construirà un jardí.

A més, a la terrassa de l'edifici de les Colles, que té accés

des del moll alt, serà construïda una pèrgola, que la convertirà en el lloc més agradable del nostre port, puix s'albira des d'aquell punt un panorama esplèndid.

El castell que tenen a Altafulla els marquesos de Tamarit, ha estat objecte d'unes importants obres de restauració que l'han convertit en un dels més interessants i bells de Catalunya.

Han estat reconstruïdes algunes dependències que eren de l'època de la dominació musulmana i també part del recinte amural·lat.

Estan acabant-se les obres de pavimentació de la Rambla, que amb la millora ofereix un magnífic aspecte.

També quedarà enllestit dintre pocs dies l'evaquatori subterrani del carrer Méndez Núñez.

Ha començat la pavimentació nova al carrer Comte de Rius.

Bisbal del Penedès

Tal com estava anunciat, donà una conferència al local de l'Unió d'aquesta vila el conegut publicista senyor Angel Semblancat, qui disertà sobre "Cultura popular".

La sala-teatre es vegé plena a vessar de gent de la vila i pobles veïns.

Presentà al conferenciant el jove advocat de Barcelona senyor Pujol, qui aprofità aquella avinentesa per a fer un esbós panoràmic de la situació inconsistent de la passada dictadura.

El senyor Semblancat començà excusant-se de la seva defectuosa pronunciació en català, puix era, aquella, la primera vegada que parlava en públic en el nostre bell idioma; que ell era escriptor i no orador, i d'aquí prengué peu per a formular una bella peroració establint la diferència entre un i altre.

Prop d'una hora tingué el senyor Semblancat captivat l'auditori parlant amb una senzillesa tan atractiva i una duetilitat en l'expressió, que el públic l'escoltaria indefinidament.

Estudià en tots els seus aspectes el tema de la conferència, per a arribar a la conclusió que la cultura no ha d'ésser confessional, sinó senzillament del poble, és a dir, directament popular.

En el transcurs de la seva disertació l'orador tingué frases de gran elogi dedicades a les escoles que tan honoren la Bisbal.

Lleida

L'Electra Garrigüena ha demanat autorització per a establir una nova línia conductora de fluid elèctric de 25.000 vts. amb destí al proveïment d'electricitat als pobles de Cogul i Aspa.

Manresa

L'Associació de Música d'aquesta ciutat ha organitzat un concert que tindrà lloc al teatre Conservatori.

Dintre de pocs dies donarà una

EFEMÈRIDES MES D' MAIG

1398.	Dia 19.	Mor Joan I d'Aragó mentre realitzava una cacera.
1398.	Dia 1.	El rei En Martí I l'Humà, funda els Jocs Florals de Barcelona.
1678.	Dia 3.	Mor a Barcelona l'eminent músic català Fra Jaume Martí i Marvà.
1678.	Dia 24.	Mor a Montserrat el cèlebre organer català Fra Josep Sales.
1694.	Dia 27.	Batalla de Verges, entre el general Noailles i el Marquès de Villena, virrei de Catalunya.
1788.	Dia 31.	Naix a Terrassa el mestre de capella, organer i compositor Gabriel Cardellach, pvre.
1818.	Dia 3.	Naix a Vilafranca del Penedès l'eximi polígraf En Manuel Milà i Pontanals.
1820.	Dia 17.	Naix a Barcelona el tenor Antoni Oliveras.
1820.	Dia 24.	Naix a Reus el notable compositor Joan Sardiols.
1849.	Dia 6.	Naix a les Illes Canàries el gran patriarca de les lletres catalanes Angel Guimerà.
1859.	Dia 1.	Restauració dels Jocs Florals de Barcelona.
1859.	Dia 24.	Mor a Montserrat el mestre de música català Fra Jacint Boada.
1860.	Dia 29.	Naix a Camprodon l'eminent pianista i compositor Isaac Albéniz.
1882.	Dia 17.	Per primera vegada es representa a Barcelona (teatre Principal) una obra de Wagner: Lohengrin.
1901.	Dia 3.	El propietari Tomàs Campà cedeix a l'Unió Catalanista el famós Pi de les Tres Branques, situat en el pla de Campllonch, en el terme de Berga.
1908.	Dia 31.	L'Associació Wagneriana de Barcelona publica la partitura catalana del drama líric Tannhäuser, de Ricard Wagner.

conferència en un local d'aquesta ciutat el doctor Aiguader i Miró.

Ha estat per pocs hores en la nostra ciutat el ministre d'Instrucció Pública, senyor Tormo.

La seva permanència a Manresa pasà inadvertida, puix que no es tenia notícia de la seva vinguda.

Santa Oliva

Al local de càl Fusté va celebrar-se una bonica festa que assolí gran èxit.

El quadro escènic local d'aficionats va posar en escena el drama "Càstig de l'ambició", obtenint un acabat conjunt, sobressortint les senyorettes Caselles i Arnabat, sobre tot la primera. Arrodoní el programa la comedieta "A cà la modista", representada també amb molta cura per les ja nomenades senyorettes i els senyors Canyelles, Montserrat, Prats, Arans i Pasqual, que es desenvoluparen correctament.

Acabada la part escènica, el cor que dirigeix el senyor Casimir Canyelles cantà amb molta afinació "Les flors de Maig" i la sardana "Montserrat".

Vendrell

La societat coral La Lira, vella i prestigiosa entitat que rorssa en el seu sí totes les manifestacions artístiques i culturals de la vila, es traslladà a la veïna població de la Bisbal, on en el teatre Unió donà una bella mostra de les seves activitats.

El programa de la festa es composava de la representació de la marina en un acte d'Apelles Mestres "Sirena"; concert vocal, executant-se "Fraternal", "Jovenívola", "Cançó de juny" i "Sardana", per la secció coral; "A la voreta del mar", pel senyor Urgell, i un duo pels se-

no és ni preten ser orador; que sols és un reporter i que si defraudava a l'auditori el dispensessin en compensació a la seva bona voluntat.

Declara que se sent petit per a desenrotllar un tema tan gran com és el de tractar els deures de ciutadania, puix ell sol donaria peu a tota una sèrie de conferències.

Explica el que és la cultura, i aplicant aquesta a la ciutadania demostra la situació mins del poble venent-se el vot i consentint que el caciquisme imposés la seva voluntat. Aquesta nafra ciutadana tant censurable no és pas cosa nova, puix Roma ja es venia el vot, i precisament fou la causa de la seva decadència. Els joves d'avui han d'ésser els centinelles que han d'evitar aquest mal.

Creu que la mateixa corrupció d'anys enrera tornarà a aparèixer si la joventut no es decideix a evitar-ho. La única manera de evitar aquest retorn és emprendre una forta actuació d'educació cívica. La joventut és la única que lluitant noblement pot lograr regenerar l'Estat i fer una pàtria nova.

En una parrafada brillant explica amb colors vius l'actuació dels joves abans de l'any 23, quan tots ens creiem haver guanyat Catalunya ballant sardanes, cantant cançons, aplaudint la bandera i fent actes sentimentals però descuidant els deures ciutadans. Quan enganyats estavem! Si ens haguessin dit que la Mancomunitat fora dissolta, bandeja nostra parla i privada la bandera barrada, hauríem dit: que ho provin! I no obstant tot vingué i sols uns joves es revoltaren mentre les masses populars, mancades dels deures de ciutadania, es tancaven porugues darrera del balcó. Catalunya va fallar per no haver fundat ciutadania conscient, que és el que ara cal fer.

Cal evitar que la joventut sols senti l'esport i deixi de banda la ciutadania; és conforma que el jove vulgui ésser fort; és important tenir homes sans, però el ciutadà ha d'ésser fort física i moralment.

Acabà dient que mentre els deures de ciutadania no siguin una realitat ben tangible, estarà el poble exposat a extralimitacions dels militars, cosa inacceptable, per entendre que no és la seva missió altre que la defensa del territori i mai intervenir, ni menys apropiat-se, la direcció de l'Estat, que ha d'ésser regit civilment i per mitjà de tots els ciutadans ben capacitats de les seves deures intangibles.

Una llarga ovació coronà la superba oració d'en Domènec de Bellmunt, qui rebé moltes felicitacions.

Fàbrica de Bebidas sin alcohol "VITTA"

de
Juan Sanmartí

Avenida La Plata 2258

U. T. 61 Corrales 0711
Cop. T. 818 Patricios

Rafael Valls

ADVOCAT

Diagonal Sáenz Peña 628, 2°.

U. T. 38, Mayo 6898

CASA FITO

Lima 629 U. T. 38, Mayo 4558

CORSES — FAJAS — CORPIÑOS

ARTICULOS DE CALIDAD

PRECIOS MODICOS

Dr. RAMON MARTI

Profesor Suplente de la Facultad

ODONTOLOGO

ESMERALDA 83, 2.º p.

U. T. 38, Mayo 2261

Consulta de 14 a 18

PELETERIA

— DE —

MAXIMILIANO PEREZ

Cerrito 115

U. T. Rivad. 3411

ESCRIBANIA

WRIGHT - ROMANELLI

REGISTRO N.º. 32

Diagonal Sáenz Peña 628, 2°.

U. T. 38, Mayo 6898

**LA PANIFICADORA
"EL MORTERO"**

Forn i Pastisseria completa

Cases en la Capital

San Juan 1271 - Guardia Vieja 3759
Gallo 761*Varies Sucursals en l'interior del país
Telèfons: Unión T. i Coop. T. en totes
les cases.***FABRE, AMAT i MONTSERRAT****TALLERES GRAFICOS
"DAMIANO"***Revistes, Catàlegs, Bicromies,
Tricromies, Treballs comercials
en general. — Impresors de
"CATALONIA".***CORRIENTES 439****U. T. 31, Retiro 2952**

Mejore
**EL CONFORT
DE SU HOGAR:**

INSTALE UN CALEFON ELECTRICO

Pida informes y demostraciones prácticas
en nuestra casa central y sucursales.

Compañia
HISPANO-AMERICANA de ELECTRICIDAD
CHADE

—“Com us deia Fontanella, el nostre re...

—Calla, reira de Deu! Sempre estàs per comèdies; no veus qu'estic preocupat, buscan un bon taller de fotograbats?

—Home, no guanyo per susts... lo que tot hom sap, vos ho igno-reu...

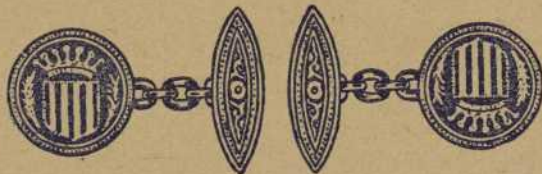

R. MARTIN
Chacabuco 334
Telèfon U. T. 33-2660
BUENOS AIRES

Casa Eibar

TACUARI 24

Buenos Aires

173 E.C.—Gemelos REAL EIBAR damasquinats amb or pur, escut Catalá a..... \$ 20

3241 — Prendedor REAL EIBAR, damasquinat amb or pur, dibuix Renaixament a..... \$ 12

21 - Anell REAL EIBAR, damasquinat amb alts relleus d'or pur, dibuix Renaixament, interior forrad amb or 18 k. a \$ 50

138—Arracades REAL EIBAR, damasquinades amb or pur, dibuix àrab, montura d'or a \$ 45

Refusi les imitacions
Soliciteu catàleg

RAMON CODINA

MASLLORÉNS

La marca de prestigio que distingue LA UNICA ropa interior de pura lana que NO ENCOGE.

GLORIA
Mca. Reg.

La vieja marca de las mejores y más acreditadas camisetitas de frisa del país.

DEBEN EXIGIRLAS TODAS LAS PERSONAS AMIGAS DE LOS ARTICULOS DE CALIDAD

Fabricantes: MASLLORÉNS Hnos. S. A.

Olavarría 130

Avellaneda

CONFITERIES

Cerrito 143

Unión Telefónica 38, Mayo 4561

Cooperativa Telef. 2919, Central

"Oms"

B.Mitre 2248

Unión Telefónica 47, Cuyo .0909

Cooperativa Telef. 2919, Central

850 - Sarmiento - 850

U. T. 35 - 1572, Central 2920

XACOLATA "OMS" A L'ESTIL CATALA DE QUALITAT INSUPERABLE

TEMPORADA D'IVERN: recomanem les
nostres especialitats de CHANTILLY. Gran
assortit de bombons fabricació de la casa.
Amb capses de fantasia de 1 k. net \$ 5.-
Mencionant CATALONIA \$ 4.50

Novetat: SARITAS, un exquisit pastell
que celebra tothom, c/u. 0.50

*Próximament rebrem el deliciós Moscatell de Sitges y
la Malvasia de Sitges*

Anís Deu - Gran licor Yasilac

Bategeu les vostres alegries amb Xampany Codorniu